



DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Gdańsk, dnia 30 grudnia 2021 r.

Poz. 5163

UCHWAŁA NR VIIIK/XXIX/408/2021 RADY MIASTA WEJHEROWA

z dnia 21 grudnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia "Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa na lata 2022 - 2025"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 ze zm.), art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710 ze zm.),

Rada Miasta Wejherowa uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa na lata 2022 - 2025" stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Wejherowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia jej w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodniczący Rady Miasta
Wejherowa

Jacek Gafka

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr VIIIk/XXIX/408/2021
Rady Miasta Wejherowa
z dnia 21 grudnia 2021 r.



**PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY MIASTA WEJHEROWA
na lata 2022 - 2025**



OPRACOWANIE: Jolanta Barton-Piórkowska

31 sierpnia 2021

1. WSTĘP.....	5
2. PODSTAWA PRAWNA - USTAWA O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECE NAD ZABYTKAMI.....	5
3. UWARUNKOWANIA PRAWNE.....	6
3.1. Obowiązek konstytucyjny ochrony zabytków.....	6
3.2. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	6
3.3. Inne ustawy i rozporządzenia.....	11
3.4. Prawo międzynarodowe.....	16
3.5. Zadania i kompetencje organów Gminy Miasta Wejherowa w zakresie ochrony zabytków.....	17
4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	19
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	19
4.1.1. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022.....	19
4.1.2. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury.....	20
4.1.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.....	21
4.1.4. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030.....	22
4.2. Relacje Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.....	23
4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030.....	23
4.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030.....	24
4.2.3. Program opieki nad zabytkami województwa pomorskiego na lata 2016 - 2019.....	26
4.2.4. Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Wejherowskiego na lata 2016-2019.....	26
5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	27
5.1. Strategia Rozwoju Wejherowa na lata 2012-2022.....	27
5.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Wejherowa.....	28
5.3. Miejsowe plany zagospodarowania przestrzennego.....	29
5.4. Stowarzyszenia lokalne.....	36
6. CHARAKTERYSTYKA ZASOBU DZIEDZICTWA.....	37

6.1. Zarys historii miasta Wejherowa.....	37
6.2. Prezentacja krajobrazu kulturowego.....	39
6.3. Charakterystyka zasobu zabytków nieruchomych.....	41
6.3.1. Układ przestrzenny miasta.....	41
6.3.2. Obiekty sakralne.....	43
6.3.3. Cmentarze.....	45
6.3.4. Architektura rezydencjonalna.....	47
6.3.5. Obiekty użyteczności publicznej.....	48
6.3.6. Zabytki techniki i przemysłu.....	52
6.3.7. Budownictwo mieszkaniowe.....	53
6.3.8. Zieleni komponowana.....	56
6.4. Zabytki archeologiczne.....	58
6.5. Zabytki ruchome.....	61
6.6. Wartości niematerialne.....	61
6.7. Zasoby muzealne.....	62
6.8. Prawna ochrona zabytków.....	63
6.9. Gminna Ewidencja Zabytków.....	64
6.10. Zabytki o najważniejszym znaczeniu dla miasta.....	66
6.11. Obiekty postulowane do wpisu do rejestru zabytków.....	67
8. ZAŁOŻENIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	70
8.1. Cel programu.....	70
8.2. Priorytety.....	70
9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	73
11. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW	75
13. ANEKSY.....	82
13.1. Literatura przedmiotu.....	82

13.2. Materiały.....	82
13.3. Rejestry zabytków.....	82
13.4. Gminna Ewidencja Zabytków.....	86

1. WSTĘP

Prezentowane opracowanie „Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa” (zwane dalej Programem) na lata 2022-2025 zostało sporządzone na podstawie art. 87 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 710 ze zm.) według stanu prawnego na dzień 31.08.2021 r.

Program, jako element polityki samorządowej, stanowi dokument strategiczny dotyczący ochrony zabytków, który ocenia zasób dziedzictwa kulturowego, wskazuje najważniejsze elementy wymagające ochrony, a także wyznacza aktualny plan działań w tym zakresie. Celem Programu jest wzmocniona ochrona i opieka nad dziedzictwem kulturowym Gminy Miasta Wejherowa. Dziedzictwo kulturowe Wejherowa pełni istotną funkcję w życiu społecznym mieszkańców i użytkowników przestrzeni. Z jednej strony zwiększa świadomość społeczeństwa o wartości dorobku poprzednich pokoleń, z drugiej zaś daje możliwości uczestnictwa w ochronie i opiece nad zabytkami.

Program składa się z części tematycznych:

- 1) omówienie uwarunkowań prawnych wynikających z ustaw i rozporządzeń,
- 2) omówienie uwarunkowań zewnętrznych wynikających z obowiązujących na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym dokumentów dotyczących dziedzictwa kulturowego,
- 3) omówienie uwarunkowań wewnętrznych wynikających z obowiązujących na terenie Wejherowa dokumentów związanych z tematyką ochrony zabytków,
- 4) charakterystyka zasobu dziedzictwa Wejherowa obejmująca przedstawienie historii miasta, opis poszczególnych grup zabytków, uzupełniona o materiał kartograficzny i fotograficzny,
- 5) założenia Programu w oparciu o ocenę stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, przedstawiające cel, priorytety, kierunki oraz zadania podejmowane przez podmioty wraz z przedstawieniem instrumentów realizacji celu Programu, a także mechanizmów i źródeł finansowania przyjętych zadań,
- 6) monitoring i ocena Programu w oparciu o założone kryteria realizacji priorytetów.

Ponadto aneks do Programu zawiera wykaz literatury przedmiotu, wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych, ruchomych oraz archeologicznych a także wykaz Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Wejherowa.

2. PODSTAWA PRAWNA - USTAWA O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECE NAD ZABYTKAMI

Podstawą prawną niniejszego opracowania jest **Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 710 ze zm.), zwana dalej ustawą o

ochronie zabytków. Program opieki nad zabytkami Gminy Miasta Wejherowa na lata 2022 - 2025, zgodnie z art. 87 ust. 2 w/w ustawy ma na celu:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE

3.1. Obowiązek konstytucyjny ochrony zabytków

Ochrona zabytków jest konstytucyjnym obowiązkiem państwa i każdego obywatela, co wynika z art. 5, art. 6 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U.1997, Nr 78 poz. 483).

W myśl art. 5 Konstytucji: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, **strzeże dziedzictwa narodowego** oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. Natomiast art. 6 stanowi, że „1. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu **do dóbr kultury, będących źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju**. 2. Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkającym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”.

3.2. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 710 ze zm.). Ustawa w **art. 3** zawiera definicje podstawowych pojęć:

1. zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

2. zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
3. zabytek ruchomy - rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
4. zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
5. instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami - instytucja kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
6. prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
7. prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
8. roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
9. badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
10. badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
11. badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
12. historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
13. historyczny zespół budowlany - powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;

14. krajobraz kulturowy - postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka;
15. otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Według **art. 4** analizowanej ustawy **ochrona** zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej, działań mających na celu:

1. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie ;
2. zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
3. udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
4. przeciwdziałanie kradzieży, zaginięcia lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
5. kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
6. uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z **art. 5** powyższej ustawy **opieka** nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

1. naukowego badania i dokumentowania zabytku;
2. prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
3. zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
4. korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
5. popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

W myśl **art. 6** ust. 1 przedmiotowej ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1). zabytki nieruchome, będące w szczególności:
 - a) - krajobrazami kulturowymi,
 - b) - układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) - dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) - parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,

- h) - miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,

2). zabytki ruchome będące, w szczególności:

- a) - dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) - kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) - numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) - wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) - materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479),
- f) - instrumentami muzycznymi,
- g) - wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) - przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3). zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

- a) - pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) - cmentarzyskami,
- c) - kurhanami,
- d) - relikami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Art. 6 ust. 2 ustawy stanowi, że ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

W ustawie znajdują się przepisy precyzujące formy ochrony zabytków.

Art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, iż formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków,
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- 2) uznanie za pomnik historii,
- 3) utworzenie parku kulturowego,
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art. 18 ust. 1 tej ustawy stanowi, że ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, strategii rozwoju ponadlokalnego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy w strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa ust. 1 w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19 ust. 1 komentowanej ustawy wskazuje, iż w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

Stosownie do art. 19 ust. 1a w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

Zgodnie z art. 19 ust. 1b w uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:

- 1) ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) ochronę zabytków nieruchomych, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.

Art. 19 ust. 2 stanowi, że w przypadku, gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust.1.

Natomiast zgodnie z art. 19 ust. 3 w studium i planie, o których mowa w ust. 1 ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Według art. 20 w/w ustawy projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

W myśl art. 21 ustawy ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Zgodnie z art. 22 ust. 1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

5. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 81 ust. 1 ustawy przewiduje, że w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Zgodnie z ust. 2 tego artykułu dotacja, w zakresie określonym w art. 77 ustawy, obejmująca nakłady konieczne, może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków.

3.3. Inne ustawy i rozporządzenia

- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. **prawo budowlane** (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1333 ze zm.) w art. 39 określa warunki uzyskania pozwolenia na budowę w przypadku prowadzenia prac

budowlanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską. W ust. 1 dotyczącym robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków sformułowano wymóg uzyskania pozwolenia właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie tych robót przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę. W ust. 3 wskazano, że w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Zgodnie z art. 30 ust. pkt 2 przedmiotowej ustawy organ administracji architektoniczno – budowlanej może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy lub spowodować pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków.

- Ustawa z 27 marca 2003 r. **o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 741 ze zm.) z aktami wykonawczymi. Zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt 4 tej ustawy w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się zwłaszcza wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. W art.2 pkt 10) ustawy określono definicję „dóbr kultury współczesnej”- jako niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna. Art. 3 ust.1 ustawy wskazuje, że kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy należy do zadań własnych gminy. W ustawie o planowaniu przestrzennym wielokrotnie wskazuje się na konieczność uwzględnienia stanu zachowania dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej zarówno w studium, w planach jak i w decyzjach o warunkach zabudowy. Ponadto Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz.U. z 2015 r. poz. 774) wprowadziła zmiany do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w tym takie jak m.in. definicje reklamy i szyldu, nałożenie obowiązku sporządzania przez samorząd wojewódzki audytu krajobrazowego, przyznanie gminie uprawnień do ustalenia w formie uchwały zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń.
- Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. **o ochronie przyrody** (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1098). Ustawa określa m.in. warunki zezwoleń na usunięcie drzew i krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz opłaty za te czynności.

- Ustawa z 31 stycznia 1959 r. **o cmentarzach i chowaniu zmarłych** (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1947) zgodnie z art. 6 ust. 4 tej ustawy użycie terenu cmentarnego na inny cel jest dopuszczalne pod warunkiem zachowania znajdujących się na jego terenie zabytków, które mogą być przeniesione w inne miejsce po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- Ustawa z 28 lipca 1983 r. **o podatku od spadków i darowizn** (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1043) w art. 4 ust.1 pkt. 9 lit. c) i d) stanowi, że zwalnia się od podatku nabycie w drodze spadku lub zapisu windykacyjnego:
 - lit. c) zabytków ruchomych i kolekcji wpisanych do rejestru zabytków, a także zabytków użyzanych muzeum w celach naukowych lub wystawienniczych na okres nie krótszy niż 2 lata.
 - lit. d) przez osoby zaliczone do I i II grupy podatkowej zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, jeżeli nabywca zabezpiecza je i konserwuje zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Ustawa z 21 sierpnia 1997 r. **o gospodarce nieruchomościami** (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1990 ze zm.). Celami publicznymi w rozumieniu ustawy są między innymi: opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 6 pkt 5) i ochrona Pomników Zagłady w rozumieniu przepisów o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady oraz miejsc i pomników upamiętniających ofiary terroru komunistycznego (art. 6 pkt 5a). Ustawa w art. 13 ust. 4 wskazuje na wymóg uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na sprzedaż, zamianę, darowiznę lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie ich jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek..

Art. 29 ust. 2 stanowi, że jeżeli przedmiotem umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z tej nieruchomości można nałożyć, w razie potrzeby, na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w umowie. Zgodnie z art. 45 ust. 2a w przypadku nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, w decyzji o ustanowieniu trwałego zarządu można nałożyć, w miarę potrzeby, na jednostkę organizacyjną obowiązek odbudowy lub remontu położonych na tej nieruchomości zabytkowych obiektów budowlanych w terminie określonym w decyzji.

Zgodnie z art. 96 ust. 1a w odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków decyzję o podziale nieruchomości, wydaje się po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podział tej nieruchomości. Stosownie do art. 96 ust. 2 w przypadku

gdy o podziale nieruchomości orzeka sąd, sąd zasięga w odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

- **Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej** (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 194 ze zm.) wskazuje, że jednostki samorządu terytorialnego mogą przyznawać stypendia osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem kultury i opieką nad zabytkami. .
- **Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057) w art. 4, ust.1, pkt 4, 13 oraz 16 w sferę zadań publicznych wpisuje zadania w zakresie podtrzymywania i upowszechniania tradycji, rozwój świadomości obywatelskiej i kulturowej, rozwój kultury, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.
- **Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych** (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1170 ze zm.).
- **Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.).
- **Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych** (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2337).
- **Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach** (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 164 ze zm.).
- **Ustawa z dnia 16 listopada 2006 o opłacie skarbowej** (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1546 ze zm.)
- **Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach** (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 902)
- **Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach** (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1479)
- **Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych** (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1326 ze zm.)
- **Ustawa z dnia 28 września 1911 r. o lasach** (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1275 ze zm.).
- **Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym** (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 333)
- **Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego** (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735).

Rozporządzenia

- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r. Nr 30, poz. 259).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 650).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (Dz. U. 2004 Nr 75, poz. 706).

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. 2011 Nr 89, poz. 510).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 maja 2004 r. w sprawie rzeczoznawców ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w zakresie opieki nad zabytkami (Dz. U. 2020, poz. 1901).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz. U. 2004 Nr 124, poz. 1304).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2004 Nr 212, poz. 2153).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. 2021, poz. 56)
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 lipca 2019 r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1470).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne (Dz. U. z 2014 r. poz. 110).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie nagród za znalezienie zabytków lub materiałów archiwalnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 979).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 sierpnia 2015 r. w sprawie krajowego rejestru utraconych dóbr kultury (Dz. U. z 2015 r. poz. 1275).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 marca 2016 r. w sprawie uznawania praktyki zawodowej do wykonywania zawodów konserwatora zabytków ruchomych, konserwatora zabytków nieruchomych, konserwatora zabytkowej zieleni oraz archeologa (Dz. U. z 2016 r. poz. 414).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauracyjnych i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021 r. poz. 81).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na

Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z2017 poz. 1674 ze zm.)

3.4. Prawo międzynarodowe

Problematyka ochrony zabytków jako ważne zagadnienie dziedzictwa kulturowego znalazła swoje odbicie w dokumentach takich jak:

- **Karta Ateńska** pierwszy wspólny projekt doktryn konserwatorskich zawierający podstawowe zagadnienia w procesie ochrony zabytków.
- **Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego** z dnia 14 maja 1954 r., wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego (Dz. U. 1957 r., Nr 46, poz. 212) przyjęta na Konferencji Międzynarodowej w Hadze oraz Drugi Protokół do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego z dnia 26 marca 1999 r. (Dz. U. 2012 r., poz. 248)
- **Karta Wenecka** z 1964 r. czyli Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych,.
- **Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego** przyjęta dnia 16 listopada 1972 r. w Paryżu, (Dz. U. 1976, Nr 32, poz. 190),
- **Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy**, podpisana dnia 3 października 1985 r., w Granadzie, (Dz. U. 2012 r., poz. 210),
- **Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego tzw. Maltańska**, uchwalona 16 stycznia 1992 r. w La Valetta, (Dz.U. z 1996 r. Nr 120, poz. 564),
- **Karta ochrony i zarządzania dziedzictwem archeologicznym (tzw. Karta Lozańska)**, Sztokholm 1989/Lozanna 1990,.
- **Europejska konwencja krajobrazowa** z 20 października 2000 r., podpisana we Florencji,(Dz. U. 2006 r., Nr 14, poz. 98),.
- **Konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego** z dnia 20 października 2005 r., (Dz.U. 2007, Nr 215, poz. 1585),
- **Konwencja o ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego** podpisana w Paryżu w dniu 2 listopada 2001 r.,(Dz. U. 2021, poz. 1302), .
- **Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego** sporządzona w Paryżu, 17 października 2003 r., (Dz. U. 2011 r., Nr 172, poz. 1018),
- Dokument w sprawie edukacji konserwatorów-restauratorów dzieł sztuki i warunków uprawniających do wykonywania zawodu, podpisany w Toruniu, 9 maja 2003 r., zatwierdzony przez IV Generalne Zgromadzenie ENCoRE (Europejskie Sieci Wyższego Szkolnictwa Konserwatorskiego)

- **Agenda Terytorialna UE i Karta Lipska** w sprawie Zrównoważonych Miast Europejskich, przyjęta w maju 2007 r. Nowa Karta Lipska z dnia 30 listopada 2020 r. jest aktualizacją pierwszej wersji Karty Lipskiej z 2007 r., wskazującej zasady dobrego zarządzania miastami. Do nowego dokumentu dodano potrzebę transformacji w kierunku miast sprawiedliwych, zielonych i produktywnych. Agenda Terytorialna UE z 1 grudnia 2020 r. określa działania konieczne dla spójności terytorialnej.
- **Program Kultura Wspólnoty Europejskiej na lata 2007-2013**, wspierający dialog międzykulturowy, przepływ dzieł sztuki oraz produktów kulturalnych i artystycznych, a także rozpowszechnianie wiedzy o dobrach.
- **Konwencja ramowa Rady Europy o wartości dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa (tzw. Konwencja z Faro)** z dnia 27 października 2005 r..

3.5. Zadania i kompetencje organów Gminy Miasta Wejherowa w zakresie ochrony zabytków

Zadania stojące przed organami administracji publicznej, w tym władzami gmin, precyzują wcześniej omówione art. 4 i 5 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ponadto art. 87, ust. 1 nakłada na gminy obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami, który po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, przyjmuje rada gminy. Następnie program jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym (art. 87, ust. 4), a z jego realizacji wójt/burmistrz/prezydent ma obowiązek co dwa lata przedstawić sprawozdanie radzie gminy (art. 87, ust. 5).

Władze gminy mogą uchwalić zasady udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub ujętym w gminnej ewidencji zabytków (art. 81, ust. 1. Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, (t. j. Dz. U. 2021 r., poz. 710 ze zm.).

W Wejherowie działa Komisja do spraw finansowania prac konserwatorskich powołana przez Prezydenta Miasta Wejherowa. W składzie komisji znajduje się m.in. Miejski Konserwator Zabytków, działający z upoważnienia Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku.

Miejski Konserwator Zabytków wykonuje czynności z zakresu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami na podstawie Porozumienia z dnia 15 lipca 2011r. zawartego pomiędzy Gminą Miasta Wejherowa a Wojewodą Pomorskim.

W latach 2009-2021 Gmina Miasta Wejherowa udzieliła następujących dotacji na prace konserwatorskie przy zabytkach ruchomych, remonty elewacji, wymianę pokryć dachowych, a także stolarki okiennej i drzwiowej:

ROK	L.P.	OBIEKT	RODZAJ PRAC	WYSOKOŚĆ DOTACJI
2009	1.	Kamienica Plac J. Wejhera 20 A	Wymiana pokrycia dachu	68 920,55
2009	2.	Kamienica ul. 12 Marca 213	Remont elewacji pn. i zach.	96 633,32

ROK	L.P.	OBIEKT	RODZAJ PRAC	WYSOKOŚĆ DOTACJI
2010	1	Kamienica ul. Sobieskiego 268	Wymiana pokrycia dachu, remont elewacji z wymianą detalu architektonicznego	34 882,43
2010	2.	Kamienica ul. Sobieskiego 223	Remont elewacji	32 169,22
2010	3.	Kamienica ul. Sobieskiego 229	Remont elewacji	75 922,44
2010	4.	Kamienica ul. Dąbrowskiego 4	Remont elewacji	84 000,00
2010	5.	Kamienica ul. Dworcowa 1	Remont elewacji pn. i wsch.	58 037,99
2010	6.	Kamienica Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego	Wymiana pokrycia dachu, remont trzech elewacji	58 219,67
2010	7.	Kościół parafialny pw. Trójcy Świętej	Prace konserwatorskie wieży	100 000,00
2010	8.	Klasztor reformatów, kościół - pw. św. Anny	Prace konserwatorskie elewacji zach. i kaplicy św. Józefa, Instalacja p. pożarowa kościoła	289 858,76
2010	9.	Klasztor reformatów	Wykonanie stolarki okiennej	45 246,96
2011	1.	Budynek ul. Klasztorna 10-12	Remont elewacji	23 748,33
2011	2.	Budynek ul. Klasztorna 24	Remont elewacji frontowej	10 591,61
2011	3.	Budynek ul. Kopernika 11	Remont elewacji	16 576,96
2011	4.	Budynek ul. Dworcowa 3	Remont elewacji i drewnianej werandy	7 505,93
2011	5.	Budynek 3 Maja 36	Remont pokrycia dachowego	9 474,24
2011	6.	Budynek ul. Wałowa 5	Remont elewacji	3 950,96
2011	7.	Kościół pw. św. Anny	Renowacja elewacji prezbiterium, renowacja ołtarza Matki Boskiej Wejherowskiej	158 548,10
2011	8.	Klasztor reformatów	Odtworzenie historycznej stolarki okiennej	73 360,35
2011	9.	Kościół parafialny pw. Trójcy Świętej	Wykonanie tynków zewnętrznych, renowacja drzwi zewnętrznych	100 000,00
2012	1.	Klasztor reformatów	Remont dachu	101 250,00
2012	2.	Klasztor reformatów	Konserwacja ołtarza św. Antoniego	38 750,00
2012	3.	Kościół parafialny pw. Trójcy Świętej	Część wsch. i zach. elewacji	100 000,00
2013	1.	Klasztor reformatów	Remont i konserwacja więźby dachowej oraz stropów parteru i piętra	250 000,00
2013	2.	Kościół parafialny pw. Trójcy Świętej	Remont elewacji nowej części wsch.	100 000,00
2014	1.	Klasztor reformatów	Remont pokrycia dachowego i kominów	240 000,00
2014	2.	Kościół parafialny pw. Trójcy Świętej	Dachówka na pokrycie dachu	100 000,00
2014	3.	Dom Pomocy Społecznej św. Jacka 14	Wymiana stolarki okiennej	48 000,00
2014	4.	Budynek ul. 12 Marca 186	Remont elewacji frontowej	30 000,00
2014	5.	Budynek ul. Sobieskiego 288	Remont elewacji frontowej	58 200,00
2014	6.	Budynek ul. Sobieskiego 280	Remont elewacji frontowej	15 900,00
2014	7.	Kamienica ul. 3 Maja 9	Remont elewacji frontowej	30 000,00
2014	8.	Kamienica Plac Jakuba Wejhera 3	Remont elewacji frontowej	44 000,00
2014	9.	Budynek ul. 12 Marca 211	Remont elewacji frontowej	40 000,00
2014	10.	Kamienica Plac Jakuba Wejhera 2/2a	Remont elewacji frontowej	30 000,00
2015	1	Klasztor reformatów	Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, remont elewacji wirydarza	250 000,00
2015	2.	Kościół parafialny - pw. Trójcy Świętej	Dachówka na pokrycie dachu	150 000,00
2015	3.	Dom Pomocy Społecznej ul. Św. Jacka 14	Wymiana stolarki okiennej	53 973,00
2015	4.	Kamienica ul. 12 Marca 236	Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej	15 836,00
2015	5.	Kamienica ul. Sobieskiego 310	Remont wieżyczki i elewacji frontowej	51 700,00
2015	6.	Kamienica Plac Jakuba Wejhera 17	Remont elewacji frontowej	46 491,00
2015	7.	Kamienica ul. Wybickiego 1	Remont pokrycia dachu	42 000,00
2015	8.	Budynek ul. Wałowa 24 a	Remont elewacji frontowej, remont pokrycia dachu	44 000,00
2016	1.	Kamienica ul. 12 Marca 236	Remont elewacji i wykuszu	60 000,00
2016	2.	Budynek ul. Wałowa 24 A	Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej	8 753,00
2016	3.	Klasztor reformatów	Ściany działowe, sufity, solarka drzwiowa	250 000,00
2016	4.	Dom Pomocy Społecznej ul. Św. Jacka 14	Wymiana stolarki okiennej	50 000,00
2016	5.	Kościół parafialny pw. Trójcy Świętej	Roboty dekarские	200 000,00
2016	6.	Budynek Powiatowego Centrum Rzemiosł ul. Kalwaryjska 3	Wymiana stolarki okiennej	58 907,00
2016	7.	Budynek ul. Kościuszki 20	Remont elewacji pd.	29 400,00

ROK	L.P.	OBIEKT	RODZAJ PRAC	WYSOKOŚĆ DOTACJI
2017	1.	Klasztor reformatów	Prace na poddaszu	150 000,00
2017	2.	Dom Pomocy Społecznej ul. Św. Jacka 14	Konserwacja witraży, renowacja stolarki drzwiowej	35 000,00
2017	3.	Budynek Powiatowego Centrum Rzemiosł ul. Kalwaryjska 3	Wymiana stolarki okiennej	12 940,27
2017	4.	Budynek ul. Kościuszki 20	Remont elewacji	43 910,00
2017	5.	Budynek ul. 12 Marca 155	Remont pokrycia dachu	19 998,80
2017	6.	Budynek ul. Rzeźnicka 3	Remont elewacji frontowej	19 998,50
2017	7.	Budynek ul. Kopernika 2	Remont elewacji frontowej	20 000,00
2018	1	Klasztor reformatów	Remont elewacji pd. i pn.	153 381,00
2018	2.	Klasztor reformatów	Remont elewacji klatki schodowej	23 216,00
2018	3.	Dom Pomocy Społecznej ul. Św. Jacka 14	Remont elewacji pd.-wsch.	81 000,00
2018	4.	Budynek ul. 12 Marca 179	Remont konstrukcji ścian	20 190,00
2018	5.	Kościół parafialny pw. Trójcy Świętej	Prace konserwatorskie przy ołtarzu św. Wojciecha	100 000,00
2019	1	Klasztor reformatów	Remont elewacji Domu Pielgrzyma – cz. północna i wschodnia	100 000,00
2019	2	Budynek ul. 12 Marca 179	Remont konstrukcji i elewacji	60 982,00
2019	3	Budynek ul. Wniebowstąpienia 20	Stabilizacja konstrukcji, izolacja przeciwwilgociowa.	48 000, 00
2020	1	Budynek ul. 12 Marca 250	Remont elewacji frontowej	188 906,94
2021	1	Dom Pomocy Społecznej ul. Św. Jacka 14	Wymiana poszycia dachu i więźby dachowej	98 000,00
2021	2	Dom Zakonny w Wejherowie Prowincji św. Franciszka z Asyżu Zakonu Braci Mniejszych – Franciszkanów w Polsce (Dom Pielgrzyma)	Remont części elewacji południowej i elewacji zachodniej budynku klasztornego	140 734,68
2021	3	Budynek ul. Hallera 19	Wykonanie izolacji, remont elewacji i pokrycia dachu	226 000,00
2021	4	Budynek ul. Wałowa 18	Wykonanie izolacji przeciwwilgociowej, remont dachu, remont stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych, remont elewacji północnej, południowej i zachodniej	90 000,00

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami są zbieżne z Programem Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa. Cele te wymienione są w przedstawionych poniżej dokumentach:

4.1.1. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022

W dniu 12 września 2019 roku weszły w życie postanowienia **Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022**. (M.P. z 2019 r.m poz. 808 ze zm.) .W dokumencie określone zostały cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań oraz harmonogram ich realizacji.

Głównym celem Krajowego Programu jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami poprzez optymalizację systemu ochrony dziedzictwa kulturowego, wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami i budowanie świadomości społecznej wartości

dziedzictwa kulturowego. W ramach Krajowego Programu przez okres 4 lat we współpracy z państwowymi instytucjami kultury i organami administracji publicznej będą realizowane następujące przykładowe zadania:

- szkolenia dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego i pracowników służb konserwatorskich, m. in. w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym;
- powołanie Centrum Architektury Drewnianej, którego podstawowym celem będzie dostarczanie wiedzy dotyczącej zasad konserwacji zabytków drewnianych właścicielom, opiekunom i rzemieślnikom zaangażowanym w opiekę nad tego rodzaju obiektami;
- podniesienie bezpieczeństwa zabytków poprzez współpracę z właściwymi służbami jak Policja;
- kampania społeczno-edukacyjna w mediach, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i dostępności do zabytków dla osób z niepełnosprawnościami;
- program dotacyjny dla organizacji pozarządowych w zakresie popularyzowania i upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym, budowania świadomości lokalnej, a także włączania społeczeństwa w opiekę nad zasobem dziedzictwa kulturowego.

Głównym realizatorem programu jest państwowa instytucja kultury Narodowy Instytut Dziedzictwa.

4.1.2. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. oraz Uzupełnienie Strategii na lata 2004 – 2020 (dokument przyjęty w 2005 r.) określa kierunki działań w sferze polityki kulturalnej państwa. Celem strategicznym jest zrównoważenie rozwoju kultury w regionach jako „najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.”

Cel nadrzędny realizowany jest przez cele częściowe (uzupełniające), wśród których znalazły się także zagadnienia zachowania dziedzictwa kulturowego i jego aktywnej ochrony. Oceniając kulturę, jako ważny czynnik rozwoju regionów, wyznaczono następujące priorytety:

1. wzrost efektywności zarządzania kulturą;
2. wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury;
3. wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury;
4. poprawa warunków działalności artystycznej;
5. efektywna promocja twórczości;
6. zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków;
7. zmniejszenie luki cywilizacyjnej przez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 wprowadza programy operacyjne służące realizacji strategii. Jednym z nich jest Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”. Wskazano w nim dwa priorytety: „Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych” oraz „Rozwój kolekcji muzealnych”. Podstawowe cele tego programu w ramach priorytetu I to:

- poprawa stanu zachowania zabytków,
- zwiększenie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także dziedzictwa archeologicznego),
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki,
- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji,
- zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami oraz nielegalnym wywozem za granicę.

4.1.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Przyjęta przez rząd uchwałą w dniu 13.12.2011 r. (Uchwała nr 239. M.P.2012.252, s. 29), stanowi najważniejszy dokument strategiczny dotyczący zagospodarowania przestrzennego kraju (KPZK 2030). W dniu 13.01.2020 r. KPZK 2030 została uchylona, a nowym dokumentem ma być Koncepcja Rozwoju Kraju, której uchwalenie przewidziane jest na 2022 r. Do czasu wprowadzenia nowego dokumentu przygotowywane opracowania bazują na zasadach określonych w KPZK 2030, gdyż zawiera ona wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 r., z określeniem celów i kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, a także wskazaniem zasad według których działalność człowieka powinna być realizowana w przestrzeni, tak aby rozwój kraju traktowany był w sposób kompleksowy. Oznacza to, że zagospodarowanie przestrzenne powinno godzić interesy różnych użytkowników przestrzeni (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, państwa). Musi być także spójne z decyzjami podejmowanymi w innych obszarach dotyczących np. inwestycji infrastrukturalnych, potrzeby rozwoju miast, ochrony terenów zielonych. KPZK 2030 wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w sześciu obszarach tematycznych.

Ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków ujęto w ramach typologii obszarów funkcjonalnych. Jednym z nich są „Obszary kształtowania potencjału rozwojowego, wymagające programowania działań ochronnych”. Wyróżniono wśród nich między innymi „obszary ochrony krajobrazów kulturowych” jako obszary o potencjale w postaci zasobu kulturowego. Sprecyzowanie tych obszarów następuje w wojewódzkich planach zagospodarowania przestrzennego.

4.1.4. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030, zwana dalej SRKS, została uchwalona przez Radę Ministrów w dniu 27.10.2020 r. (M.P. z 2020 r., poz. 1060) stanowi jedną z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju, wchodzących w skład Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Głównym celem SRKS jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja tego celu odbywa się przez wdrażanie kierunków interwencji zaplanowanych do realizacji w trzech zasadniczych obszarach, których kluczowe znaczenie zawarte zostało w podtytule SRKS: współdziałanie kultura, kreatywność.

Dla zagadnień opieki nad zabytkami szczególne znaczenie prezentują rozważania z obszaru 2: kultura – tożsamość i postawy obywatelskie oraz obszar 3: kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

W rozdziale poświęconym diagnozie obszaru 2 wskazano na konieczność większego wpływu wybranych zasobów i narzędzi z obszaru kultury i dziedzictwa narodowego na poziom kapitału społecznego. Wydarzenia i zasoby o charakterze kulturalnym wzmacniają poczucie wspólnoty i tożsamości, tworzą przestrzeń do poszukiwań i inspiracji oraz stanowią miejsce spotkań dla różnych grup wiekowych i zawodowych.

Zabytki to zasadnicza część dziedzictwa, prezentująca wartości, z którymi identyfikowały się tworzące je w przeszłości wspólnoty. Dbłość o przeszłość utrwaloną w zabytkach może zatem sprzyjać kształtowaniu więzi wewnątrz społeczności lokalnych. Tymczasem jak wykazuje analiza danych stan zachowania 2/3 zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków jest niezadowalający, toteż konieczne są bardziej intensywne działania na tym obszarze.

Jako przykład łączenia oferty dziedzictwa kulturowego z innymi podmiotami gospodarki, korzystnie wpływającym także na integrację mieszkańców, wskazano tworzenie szlaków kulturowych, powiązanych ściśle z turystyką kulturową. Pozwala to również na promocję najcenniejszych obiektów zabytkowych, w tym np. zabytków uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii.

Kolejne prezentowane w Strategii zagadnienie to niewystarczający poziom wykorzystania potencjału placówek kultury oraz szkół artystycznych. Te ostatnie na poziomie lokalnym przyjmują bardzo często funkcję placówek kultury organizując wydarzenia artystyczne, także w zakresie zachowania niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Wśród zagadnień zaprezentowanych w ramach diagnozy obszaru 3 wskazano na sektory kultury i kreatywne (dziedzictwo kulturowe, biblioteki i archiwa, książki i prasa, sztuki wizualne, sztuki performatywne, sztuki audiowizualne), które stanowią istotny czynnik dynamizacji rozwoju społeczno-

gospodarczego i pobudzania innowacyjności. Przedsiębiorstwa działające w ramach tych sektorów tworzą wysokiej jakości miejsca pracy. Poza czynnikami ekonomicznymi wpływają na budowanie wrażliwości społecznej, pobudzanie kreatywności, tworząc produkty i usługi w oparciu o wartości artystyczne, kulturalne i sztukę, przybliżając kulturę i dziedzictwo kulturowe masowemu odbiorcy.

Wśród celów strategii jako cel główny wskazano wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego, a wśród trzech celów szczegółowych znalazł się zapis o wzmacnianiu roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich. Jednym z priorytetów tego celu stała się ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury. Kluczowym zadaniem państwa jest dalsze inwestowanie w zachowanie obiektów zabytkowych oraz usprawnianie systemu ochrony zabytków. W tym celu realizowany jest projekt strategiczny pn. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022.

4.2. Relacje Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 została przyjęta uchwałą nr 376/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12 kwietnia 2021 r.

Strategia jest jednym z najważniejszych dokumentów określających politykę i kierunki rozwoju Pomorza do 2030 r. Wśród wielu zagadnień tematyka ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym stanowi niewielki wycinek. Tym niemniej powiązana jest z licznymi zjawiskami natury społecznej, co zapewnia jej istotną rolę w przedstawianym programie strategii działań.

W rozdziale poświęconym wyzwaniom globalnym i wnioskowi z analizy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego, zawarto podstawowe tezy diagnostyczne, kluczowe z punktu widzenia planowania interwencji.

W ramach wniosków dotyczących „Otwartej wspólnoty regionalnej” przedstawiono kapitał społeczny województwa, który w dużej mierze opiera się o wartości kulturowe. Region pomorski charakteryzuje się różnorodnością kulturową i bogatym dziedzictwem materialnym i niematerialnym oraz tradycjami morskimi. Wskazano na znaczny potencjał tkwiący w obiektach dziedzictwa kulturowego, wobec którego konieczne są działania na różnych szczeblach administracji w ramach ochrony zabytków i opieki nad zabytkami dotyczące przede wszystkim zahamowania ich degradacji i poprawy stanu funkcjonowania.

Natomiast w ramach wniosków dotyczących „Odpornej gospodarki” przedstawiono zróżnicowane dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe jako czynnik determinujący rozwój turystyki i usług czasu wolnego. Wskazano również szerokie możliwości uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych dzięki zasobom materialnym dziedzictwa kulturowego.

Również w analizie SWOT jako jedną z mocnych stron podkreślono różnorodność kulturową i etniczną regionu, a co za tym idzie bogate dziedzictwo kulturowe, które przyczynia się także do rozwoju usług czasu wolnego

W rozdziale prezentującym scenariusz rozwoju województwa pomorskiego do 2030 r., w wariantcie optymistycznym wskazano, że Pomorze jest regionem, w którym mieszkańcy mogą między innymi rozwijać kulturę i różne formy aktywności artystycznej. Strategia przedstawia zasady horyzontalne, wśród których wyróżniono zasadę racjonalnego gospodarowania przestrzenią, z uwzględnieniem terenów cennych krajobrazowo i przyrodniczo.

Z kolei w części prezentującej cele strategiczne i operacyjne, w celu strategicznym 2 „Otwarta wspólnota regionalna” wskazano, że niezbędnym czynnikiem budowania wspólnoty będzie między innymi wykorzystanie dziedzictwa (w szczególności kulturowego). Jednym ze sposobów realizacji celów jest kapitał społeczny, który w województwie pomorskim charakteryzuje bogactwo różnorodności, przede wszystkim w wymiarze kulturowym, etnicznym, historycznym i społecznym. Podkreślono wciąż niewystarczającą liczbę inwestorów zainteresowanych wykorzystywaniem i utrzymywaniem obiektów zabytkowych, co skutkuje ich degradacją. Zagrożeniem dla stanu zabytków jest również brak ich użytkowania, a jedną z możliwości ich zachowania jest adaptacja do nowych funkcji.

W zakresie dziedzictwa niematerialnego, wskazano na jego ogromny potencjał służący budowie kapitału społecznego Pomorza. Jednak istotnym mankamentem jest jego relatywnie niska rozpoznawalność.

W celu strategicznym 3 „Odporna gospodarka” podniesiono zagadnienia oferty turystycznej i spędzania czasu wolnego. W przesłankach do osiągnięcia tego celu wymienione zostały między innymi: wysoka atrakcyjność turystyczna, unikatowe walory przyrodnicze i kulturowe, widoczna zmiana oczekiwań odwiedzających województwo związana ze skutkami pandemii COVID-19 oraz coraz większa świadomość zdrowotna i starzenie się społeczeństwa.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa na lata 2022-2025 jest spójny z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030.

4.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Pomorskiego Nr 318/XXX/16 z dnia 29 grudnia 2016 roku, a następnie wszedł w życie z dniem 1.03.2017 r. (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2017 r., poz. 603). Przesłanką uchwalenia nowego Planu była okresowa ocena dotychczas obowiązującego Planu, z przeglądem zmian w zagospodarowaniu przestrzennym i oceną realizacji inwestycji w latach 2009-2012, co umożliwiło szeroką diagnozę procesów zachodzących w przestrzeni regionu i tendencji zmian w zagospodarowaniu przestrzennym.

W rozdziale 3.14. przedstawiono środowisko kulturowe i jego ochronę, w tym obszary i obiekty zabytkowe. Wskazano, iż województwo pomorskie charakteryzuje znaczne zróżnicowanie form, a także intensywność występowania obiektów dziedzictwa kulturowego. Jest to pozytywny efekt skomplikowanego procesu dziejowego oraz występujących warunków naturalnych, dominujących form użytkowania terenu, zasobności mieszkańców i dostępności trwałych materiałów budowlanych.

Spośród obiektów wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków (nieruchomych) Plan wskazuje zabytkowe założenia miast i wsi z okresu średniowiecznych lokacji, a także te powstałe w późniejszych okresach. Do takich układów należy między innymi jedyna nowożytna realizacja układu urbanistycznego miasta Wejherowa.

Wśród licznych dzieł **architektury i budownictwa** województwa pomorskiego plan wymienia budowle sakralne i miejsca kultu, wśród których ważną pozycję zajmuje zespół zespół Kalwarii Wejherowskiej. Natomiast w grupie zabytków architektury świeckiej w planie uwzględniono zespół rezydencjonalno-parkowy Przebendowskich-Keyserlingków w Wejherowie.

W planie znalazły się także zapisy o największych potrzebach i wyzwaniach ochrony walorów środowiska kulturowego regionu, przy wzrastającej presji inwestycyjnej. Najważniejsze to zapewnienie warunków dla trwałego zachowania, zagospodarowania i utrzymania zabytkowych krajobrazów kulturowych oraz zespołów zabytków poprzez:

- 1) przywracanie historycznych zespołów staromiejskich oraz układów wiejskich;
- 2) odnowę zabytkowych obiektów wraz z adaptowaniem do nowych funkcji;
- 3) kompleksową odbudowę zdegradowanych zespołów zabytkowych w obszarach historycznych centrów miast i wsi, założeń rezydencjonalnych, terenów zielonych, w tym założeń parkowych, alei, szpalerów oraz nieużytkowanych kościołów i cmentarzy;
- 4) przeciwdziałanie dewastacji zabytków techniki, przemysłu oraz stanowisk archeologicznych;
- 5) promowanie i oznaczenie w terenie historycznych miejsc pamięci;
- 6) rozwój nowych form obszarowej ochrony krajobrazu kulturowego, w tym zwłaszcza systemu parków kulturowych;
- 7) zabezpieczenie i prace konserwatorskie przy obiektach archeologicznych o własnej formie terenowej.

„Zachowane zasoby i walory środowiska” zostały wyznaczone jako jeden z celów polityki zagospodarowania przestrzennego województwa. W ramach tego celu wyróżniono aspekt dziedzictwa kulturowego w postaci kierunku 3.2. „Ochrona obszarów o charakterystycznym krajobrazie kulturowym lub znaczeniu historycznym”. Polityka przestrzenna w tym zakresie koncentruje się między innymi na ochronie tożsamości historyczno-kulturowej czy rozwijaniu i promowaniu szlaków kulturowych ukształtowanych w oparciu o zasoby kulturowe.

Przedstawiony został zakres działań służących realizacji kierunku 3.2., w których znajduje się dążenie do uznania za pomnik historii (działanie nr 6), a także objęcie ochroną w formie parku kulturowego (działanie nr 7) położonych na terenie Wejherowa kalwarii z XVII w., układu urbanistycznego, założenia rezydencjonalno-krajobrazowego rozwijanego od XVI w., unikatowego w Europie miasta kalwaryjnego, jako zabytków o ponadregionalnym znaczeniu, mających znaczenie dla polskiego dziedzictwa kulturowego, o szczególnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa na lata 2022-2025 jest spójny z założeniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego 2030.

4.2.3. Program opieki nad zabytkami województwa pomorskiego na lata 2016 - 2019.

Program opieki nad zabytkami województwa pomorskiego na lata 2016-2019 został przyjęty przez Sejmik Województwa Pomorskiego uchwałą nr 274/XXVI/16 z dnia 26 września 2016 r., (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2016 r., poz. 3415). Dokument ten określa zasady sprawowania opieki przez władze samorządowe nad dziedzictwem kulturowym województwa pomorskiego.

Wśród najcenniejszych zabytków nieruchomych, w grupie obiektów sakralnych zaliczono Kalwarię Wejherowską, a w grupie zabytków rezydencjonalnych pałac Przebendowskich-Keyserlingów.

W części programowej opracowania utrzymano główny cel strategiczny, podnoszony w poprzednich edycjach Programu, określony jako „wzmocnienie poziomu ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym województwa pomorskiego, służące zachowaniu zabytków, budowaniu tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej regionu”. Realizacja celu przewidziana jest w ramach 4 priorytetów, w tym trzy to kontynuacja z poprzednich programów a czwarty, nowy priorytet, dotyczy własności obiektów samorządu województwa pomorskiego. Priorytety programu to:

1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi.
2. Zachowanie kulturowego dziedzictwa morskiego i rzeczno.
3. Badanie, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego.
4. Opieka nad zabytkami stanowiącymi mienie i własność samorządu województwa pomorskiego.

Według stanu na dzień sporządzenia Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa nie został uchwalony aktualny program opieki nad zabytkami województwa pomorskiego.

4.2.4. Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Wejherowskiego na lata 2016-2019.

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Wejherowskiego na lata 2016-2019 został przyjęty Uchwałą Nr V/XIV/148/15 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 18 grudnia 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Pom.

z 2016 r., poz. 287). W tym opracowaniu rozdział 6 poświęcono charakterystyce zasobu dziedzictwa kulturowego całego powiatu, ze szczególnym uwzględnieniem miasta Wejherowa. Zaprezentowano typy zabytków, w tym obiekty sakralne, mieszkaniowe, przemysłowe, użyteczności publicznej, a także zabytkową zieleni. Wskazano również najważniejsze zabytki miasta oraz takie, które powinny znaleźć się pod prawną ochroną konserwatorską.

Jako cel programu przedstawiono zagadnienie ochrony i kształtowania dziedzictwa kulturowego powiatu wejherowskiego. Wskazano następujące priorytety:

- 1 Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu,
- 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego,
- 3 Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja.

Według stanu na dzień sporządzenia Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa nie został sporządzony aktualny program opieki nad zabytkami powiatu wejherowskiego.

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1. Strategia Rozwoju Wejherowa na lata 2012-2022.

Strategia Rozwoju Wejherowa na lata 2012-20200 została przyjęta uchwałą Rady Miasta Wejherowa nr VIk/XIX/233/2012 z dnia 26 czerwca 2012 r., zmieniony Uchwałą Nr VIk/XXXVII/432/2013 Rady Miasta Wejherowa z dnia 5 listopada 2013 r. Dokument ten określa misję, priorytety, cele i kierunki działania, stanowiąc jednocześnie podstawę najważniejszych decyzji dla rozwoju Wejherowa. W priorytecie IV – *Przestrzeń i Ekologia: Rozwój zadbanego, uporządkowanego i czystego otoczenia*, wskazano cel strategiczny 1: *Uporządkowanie i atrakcyjne zagospodarowanie miasta*, w którym wytyczono kierunki działania, m.in. kierunek: *Dalsza realizacja „Programu Rewitalizacji Śródmieścia”, w tym utrzymanie dbałości o zabytki*. Zapisy strategii oparto na opracowaniu „Raport o stanie miasta” zawierającym najważniejsze dane o Wejherowie, zarówno w zakresie bazy przestrzenno-społecznej, jak i inwestycji zrealizowanych w mieście z budżetu miasta oraz źródeł zewnętrznych.

Prezentowany obraz miasta to miejscowość średniej wielkości (48 tys. mieszkańców), z prężnym sektorem handlowo-usługowo-administracyjnym, stanowiącą ważny ośrodek kultury regionalnej, oferująca także zróżnicowaną ofertę wypoczynkowo-rekreacyjną znacznej liczbie turystów.

W rozdziale 1.13. przedstawiono listę obiektów zabytkowych Wejherowa wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego, na czele z zespołem Kalwarii Wejherowskiej, układem urbanistycznym miasta czy rezydencją pałacowo-parkową Przebendowskich-Keyserlingów.

Rozdział 1.16. zawiera prezentację aspektów życia kulturalnego Wejherowa, realizowanego w ramach działania specjalistycznych instytucji, wśród których wymienić należy Wejherowskie Centrum

Kultury, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej, Miejską Bibliotekę Publiczną, czy Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie.

Rozdział 1.25. stanowi prezentację projektów realizowanych ze środków miejskich oraz zewnętrznych. Z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego ważnym przedsięwzięciem był I etap projektu „Przywrócenie walorów historyczno - przyrodniczych Parku Miejskiego w Wejherowie im. A. Majkowskiego w Wejherowie”, finansowanym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W jego ramach odtworzono historyczne ścieżki parkowe, wykonano m.in. pielęgnację zabytkowego drzewostanu i nasadzenia nowej zieleni, a także wykonano instalację nawadniającą nową zieleni oraz ścieżkę dydaktyczną.

Innym ważnym projektem dla ochrony substancji zabytkowej miasta była „Rewitalizacja Przestrzeni Publicznej Śródmieścia Wejherowa”, także finansowana z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego, działanie 3.2. Wzrost atrakcyjności przestrzeni miejskiej, poddziałanie 3.2.1 Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Projekt zakładał przekształcenia rewitalizacyjne, zarówno infrastrukturalne, jak i społeczne.

Kolejne interesujące zadanie to „Zachowanie i udostępnienie dziedzictwa Pomorza poprzez utworzenie Parku Kulturowego w Wejherowie” Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, dotyczył renowacji Kalwarii Wejherowskiej. Celem projektu było zachowanie i modernizacja obiektów o wielkim znaczeniu dla kultury regionalnej poprzez przywrócenie oryginalnej formy zabytków. Poprawiło to dostęp do zasobów dziedzictwa kulturowego, wpłynęło na wzrost wiedzy o zabytkach Kalwarii, a tym samym o spuściźnie kulturowej Kaszub.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa na lata 2022-2025 jest spójny z celami przedstawionymi w Strategii Rozwoju Wejherowa na lata 2012-2022.

5.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Wejherowa

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Wejherowa (Uchwała Nr VIII/XVII/210/2020 Rady Miasta Wejherowa z dnia 17 marca 2020 r.) przyjęto następujące zasady ochrony i kształtowania krajobrazu kulturowego:

- ochronę i właściwe utrzymanie obiektów i terenów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa pomorskiego (ochrona ścisła), zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ochronę obiektów i terenów ujętych w gminnej ewidencji zabytków na podstawie aktów prawa miejscowego, w szczególności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także

na podstawie decyzji lokalizacyjnych, w tym decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,

- dopuszczenie ochrony innych obiektów i terenów zabytkowych na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Ponadto w studium wskazano dokumenty samorządowe, opisujące stan obszarów i obiektów zabytkowych:

- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Wejherowa,
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami Wejherowa,
- Program opieki nad zabytkami powiatu wejherowskiego,
- Program opieki nad zabytkami województwa pomorskiego,

których ustalenia winny być wdrażane za pomocą aktów prawa miejscowego.

W studium wskazano także obszary rekomendowane do objęcia ochroną w postaci pomników historii i parków kulturowych. Są to :

- „układ urbanistyczno-krajobrazowy miasta Wejherowa”, wpisany do rejestru zabytków województwa pomorskiego pod numerem 957 (decyzja nr 818 Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku z dnia 26 lutego 1979 r. zmieniona decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 października 2011 r. o sygn. DOZ-OAiK- 6700/415/11),
- teren „zespołu pałacowo-ogrodowo-parkowego Wejherów, następnie kolejno Przebendowskich i Keyserlingków w Wejherowie przy ul. Zamkowej, Parkowej, św. Jacka i gen. J. Wybickiego”, wpisany do rejestru zabytków województwa pomorskiego pod numerem 525 (decyzja nr 374 Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku z dnia 15 czerwca 1971 r., zmieniona decyzją Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 31 sierpnia 2011 r. o sygn. 5140-16/813-4/2011),
- teren „założenia architektoniczno-krajobrazowego Kalwarii Wejherowskiej w Wejherowie”, wpisany do rejestru zabytków województwa pomorskiego pod numerem 1086 (decyzja nr 910 Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku z dnia 8 marca 1985 r.).

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa na lata 2022-2025 jest spójny z ustaleniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Wejherowa z 2020 r.

5.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Obszar miasta Wejherowa w około 95 % pokryty jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Tereny nieobjęte planami to głównie obszary leśne w północnej części miasta.

W związku z powyższym zasady kształtowania przestrzeni w mieście - przeznaczenia terenów i sposobu ich zagospodarowania na terenach, na których występują obszary, obiekty lub inne formy o walorach kulturowych objęte ochroną konserwatorską są regulowane aktami prawa miejscowego, jakimi są plany miejscowe.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w planach miejscowych obowiązkowo określa się zasady dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej, a projekt planu uzgadnia się z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Obowiązujące w Wejherowie plany miejscowe uwzględniają stan zasobów kulturowych, w tym zabytki wpisane do rejestru zabytków, włączone do gminnej ewidencji zabytków i wskazane do ochrony poprzez same zapisy planów. Ponadto ustalają zasady ich ochrony, warunki konserwatorskie dotyczące nowych realizacji w strefach ochrony konserwatorskiej, zasady ochrony zespołów zabudowy i innych historycznych elementów przestrzeni miejskiej, jak m.in. formy zieleni komponowanej, a także zasady ochrony archeologicznej.

Określone w planach miejscowych zasady ochrony konserwatorskiej są adekwatne do wartości zasobu kulturowego miasta i chronią je w sposób właściwy. Dokładnie wskazują przedmiot ochrony i zasady realizacji inwestycji przy obiektach zabytkowych.

Obecnie w mieście obowiązuje 50 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w trakcie opracowania znajduje się 12 planów.

Obowiązujące na dzień 31 sierpnia 2021 r. plany miejscowe, na obszarze których znajdują się obiekty i obszary o walorach zabytkowych, wskazano w poniższej tabeli:

L.P.	Plan miejscowy	Przedmiot ochrony konserwatorskiej
1	Uchwała Nr IIIk/VI/92/99 z dnia 23 marca 1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Wejherowo-Nanice	- strefa konserwatorska ochrony otoczenia zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - strefy ochrony archeologicznej
2	Uchwała Nr IIIk/X/124/99 z dnia 29 czerwca 1999 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Wejherowa Śródmieście – część północna	- strefa konserwacji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków - zabudowa objęta ochroną konserwatorską, - zabudowa wpisana do rejestru zabytków, - strefy badań archeologicznych
3	Uchwała Nr IIIk/XXX/322/2001 z dnia 26	- obszar zespołu urbanistyczno-krajobrazowego

	czerwca 2001 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego-Wejherowo-park z otuliną	wpisany do rejestru zabytków układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków - obszar założenia architektoniczno-krajobrazowego wpisany do rejestru zabytków - strefa ochrony archeologicznej
4	Uchwała Nr IIIk/XXXV/379/2001 z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wejherowa	- strefa rezerwatu kulturowego, strefa konserwacji urbanistycznej oraz strefa restauracji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - strefa badań archeologicznych, - obiekty wpisane do rejestru zabytków
5	Uchwała Nr IVk/XXXV/405/2005 z dnia 29 listopada 2005 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wejherowa w granicach działek 7/4, 7/1, 7/2 obr.12 położonych przy ul. Fenikowskiego w Wejherowie zgodnie z załącznikiem graficznym do uchwały	- strefa ochrony archeologicznej
6	Uchwała Nr Vlk/XXX/305/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu miasta Wejherowa dla łącznika drogowego od ul. Strzeleckiej do węzła „Działki” na drodze krajowej nr 6	- obszar zespołu urbanistyczno-krajobrazowego wpisany do rejestru zabytków, - obszar założenia architektoniczno-krajobrazowego wpisany do rejestru zabytków, - obszar wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków
7	Uchwała Nr Vlk/XXXVI/409/2009 z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu miasta Wejherowa dla terenu oznaczonego w obowiązującym planie symbolem T3,X3-w rejonie ulic Staromłyńskiej i Wyczółkowskiego	- obiekt zabytkowy objęty ochroną ustaleniami planu
8	Uchwała Nr VIk/VIII/102/2011 z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w rejonie północnej części śródmieścia miasta Wejherowa	- strefa restauracji i konserwacji urbanistycznej zespołu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - strefa badań archeologicznych

9	Uchwała Nr VIk/XVI/224/2012 z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Wejherowa Śródmieścia-część północna, w rejonie, w rejonie ulic 12 Marca, Wałowej, Judyckiego oraz rzeki Cedron	- strefa restauracji i konserwacji urbanistycznej zespołu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - zabudowa wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków, -strefa badań archeologicznych
10	Uchwała Nr VIk/XX/257/2012 z dnia 18 lipca 2012 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie północnej części śródmieścia miasta Wejherowa- w kwartale ulic H. Sienkiewicza, Św. Jana, Srebrny Potok, Północnej, Wałowej i Sobieskiego	- obszar objęty wpisem do rejestru zabytków jako układ urbanistyczno-krajobrazowy (strefy restauracji i konserwacji urbanistycznej), - budynki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków, - strefa badań archeologicznych, - budynki objęte ochroną ustaleniami planu
11	Uchwała Nr VIk/XXVIII/344/2013 z dnia 22 stycznia 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wejherowa na obszarze ograniczonym ulicami: Sobieskiego, Kopernika, 10 Lutego i Sienkiewicza	- strefa restauracji urbanistycznej zespołu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - obiekty wpisane do rejestru zabytków, - strefa badań archeologicznych, - budynki objęte ochroną ustaleniami planu
12	Uchwała Nr VIk/XXXV/409/2013 z dnia 10 września 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wejherowa na obszarze Wzgórza Ojca Grzegorza i w rejonie ulicy Chopina	- stanowiska archeologiczne
13	Uchwała Nr VIk/XL/477/2014 z dnia 4 marca 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wejherowa w kwartale ulic Klasztornej, 12 Marca, Wniebowstąpienia i Zamkowej	- obszar w granicach zespołu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków (strefy restauracji i konserwacji urbanistycznej), - budynek wpisany do rejestru zabytków, - budynki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków, - tereny o wartościach kulturowych objęte ochroną ustaleniami planu, - strefy ochrony archeologicznej
14	Uchwała Nr VIk/XLVI/549/2014 z dnia 1 września 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta	- strefa ochrony otoczenia zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków (strefa ograniczenia gabarytu),

	Wejherowa obejmującej odcinek pasa drogowo-kolejowego od Ronda Solidarności w ciągu ul. I Brygady Pancerniej Wojska Polskiego do ul. Kociewskiej	- strefa restauracji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - budynki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków
15	Uchwała Nr VIk/XLVII/555/2014 z dnia 26 września 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Wejherowa w ciągu ul. Sobieskiego od ul. Wałowej do wysokości ul. Bukowej	- strefa ochrony otoczenia zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - strefa restauracji i konserwacji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, - aleje ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, - obszar i fragment obiektu wpisane do rejestru zabytków, - obszary objęte ochroną ustaleniami planu,
16	Uchwała Nr VIIk/X/103/2015 z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wejherowa w kwartale ulic: Mickiewicza, Klasztornej, Parkowej i Św. Jacka	- strefa konserwacji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru, - budynki objęte ochroną ustaleniami planu,
17	Uchwała Nr VIIk/XXII/253/2016 z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Wejherowa w rejonie ulicy Podmiejskiej	- stanowisko archeologiczne ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków
18	Uchwała Nr VIIk/XXII/255/2016 z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Wejherowa położonego na północ od ulic Podmiejskiej i Budowlanych, do linii kolejowej i do granicy administracyjnej z Gminą Wejherowo	- budynek ujęty w Gminnej Ewidencji Zabytków
19	Uchwała Nr VIIk/XXXIV/387/2017 z dnia 27 czerwca 2017 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Wejherowa położonego na wschód od linii kolejowej w rejonie ulicy	- budynki i aleja ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, - obiekty i obszar objęte ochroną ustaleniami planu,

	Przemysłowej do ulicy Ofiar Piaśnicy	
20	Uchwała Nr VIIk/XXXVI/421/2017 z dnia 12 września 2017 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Wejherowo Śródmieście-część północna, we fragmencie obejmującym południową pierzeję ul. Św. Jana	- strefa restauracji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, - strefa ochrony archeologicznej
21	Uchwała Nr VIIk/XXXVI/422/2017 z dnia 12 września 2017 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze zespołu pałacowo-parkowego, Kalwarii Wejherowskiej oraz Doliny Cedronu w Wejherowie – część A	- strefa rezerwatu krajobrazu kulturowego, restauracji urbanistycznej, konserwacji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - strefa ochrony otoczenia zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków (strefa ograniczenia gabarytu i strefa ochrony krajobrazu), - założenie architektoniczno-krajobrazowe wpisane do rejestru zabytków, - zespół pałacowo-ogrodowo-parkowy wpisany do rejestru zabytków - obiekty wpisane do rejestru zabytków, - stanowiska archeologiczne, - budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków
22	Uchwała Nr VIIk/XXXVI/423/2017 z dnia 12 września 2017 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Wejherowa położonego pomiędzy ulicą Ofiar Piaśnicy i terenami wzdłuż rzeki Cedron wraz z terenem szpitala	- strefa ochrony otoczenia zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków (strefa ograniczenia gabarytu), - obszary i budynki wpisane do rejestru zabytków, - budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, - obiekty objęte ochroną ustaleniami planu
23	Uchwała Nr VIIk/XXXVI/424/2017 z dnia 12 września 2017 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wejherowa dla łącznika drogowego od węzła integracyjnego w rejonie dworca PKP Wejherowo do ul. Łęgowskiego wraz z przyległymi obszarami	- strefa ochrony archeologicznej, - strefa ochrony otoczenia zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, strefa ochrony krajobrazu, - strefa restauracji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - budynki i aleja ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków,

		- obiekty objęte ochroną ustaleniami planu
24	Uchwała Nr VIIk/XXXIX/459/2017 z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Wejherowo Śródmieście – część północna, we fragmencie obejmującym kwartał zabudowy pomiędzy ulicami Św. Jana i Dąbrowskiego	- strefa konserwacji i restauracji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, - obiekty objęte ochroną ustaleniami planu
25	Uchwała Nr VIIk/XLI/490/2018 z dnia 27 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Wejherowo Śródmieście – część północna, w rejonie wschodniego odcinka ulicy Wałowej i rzeki Cedron	- strefa konserwacji i restauracji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków,
26	Uchwała Nr VIIk/XLVII/554/2018 z dnia 11 września 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Wejherowa ograniczonego ulicami Kościuszki, 3 Maja i Sobieskiego oraz potokiem Srebrna	- strefa konserwacji i restauracji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, - historyczne zadrzewienia objęte ochroną ustaleniami planu
27	Uchwała Nr VIIk/XLVII/556/2018 z dnia 11 września 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Wejherowa pomiędzy ulicami Sobieskiego, 3 Maja i Strzelecką oraz Parkiem Kaszubskim	- strefa restauracji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, - obiekty wpisane do rejestru zabytków,
28	Uchwała Nr VIIIk/VII/58/2019 z dnia 2 kwietnia 2019 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu korytarza ekologicznego rzeki Redy w Wejherowie wraz z terenami przyległymi na odcinku od ulicy Konopnickiej i ul. Fenikowskiego w kierunku wschodnim do granicy administracyjnej z miastem Reda	- stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków i ewidencji zabytków,
29	Uchwała Nr VIIIk/XIII/138/2019 z dnia 24 września 2019 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu	- obiekt i obszar wpisany do rejestru zabytków,

	zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Wejherowa położonego w rejonie ulicy Ofiar Piaśnicy	
30	Uchwała Nr VIIIk/XXIII/295/2020 z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Wejherowa w rejonie położonym u zbiegu ulic Słonecznej i Ofiar Piaśnicy	- obiekty objęte ochroną ustaleniami planu
31	Uchwała Nr VIIIk/XXV/339/2021 z dnia 13 kwietnia 2021r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Wejherowa pomiędzy Parkiem Kaszubskim a ul. Bukową	- strefa restauracji urbanistycznej zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - obiekty, obszar i aleje ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, - obiekty objęte ochroną ustaleniami planu,
32	Uchwała Nr VIIIk/XXV/340/2021 z dnia 13 kwietnia 2021r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wejherowa w części obejmującej tereny leśne położone na wschód i południe od doliny rzeki Cedron	-rezerwat krajobrazu kulturowego zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - strefa ochrony otoczenia zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, strefa ochrony krajobrazu, - założenie architektoniczno-krajobrazowe wpisane do rejestru zabytków
33	Uchwała Nr VIIIk/XXV/340/2021 z dnia 13 kwietnia 2021r. w sprawie uchwalenia zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze zespołu pałacowo-parkowego, Kalwarii Wejherowskiej oraz Doliny Cedronu w Wejherowie (część B)	- rezerwat krajobrazu kulturowego zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, - strefa ochrony otoczenia zespołu układu urbanistyczno-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków, strefa ochrony krajobrazu, - założenie architektoniczno-krajobrazowe wpisane do rejestru zabytków, - obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

5.4. Stowarzyszenia lokalne

Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie (dalej ZKP), działające od 1956 r., jest jedną z największych organizacji pozarządowych w Polsce. Jego działalność na terenie kilku województw ma charakter regionalno – kulturowy. Zrzeszenie wypracowało różne formy działalności. Jest organizatorem bądź współorganizatorem wystaw, konkursów, festiwali, festynów i wernisaży. Bardzo ważną rolę odgrywało lokalne czasopiśmiennictwo. Zrzeszenie jest w tym względzie kontynuatorem bogatych tradycji sięgających "Skorbu Kaszebskosłowjńscze mowe", "Gryfa", "Mestwina", "Zaborów", "Zrzesze Kaszebskij" i wielu innych. Od 1963 r. ukazywał się "Biuletyn ZK-P", w 1969 r. przemianowany na "Pomeranie" - dziś miesięcznik i organ ZKP. Na jego łamach znalazły się artykuły poświęcone poszczególnym obiektom historycznym, postaciom wydarzeniom ważnym dla dziejów miasta Wejherowa.

Wejherowskie Towarzystwo Historyczne (dalej WTH) zawiązano na początku 2019 r., a w dniu 3 kwietnia nastąpiło wpisanie WTH do Krajowego Rejestru Sądowego. Celem towarzystwa jest prowadzenie działalności na rzecz pogłębiania i upowszechniania wiedzy dotyczącej dziedzictwa kulturowego i historycznego Pomorza, a w szczególności miasta Wejherowa i powiatu wejherowskiego. W ramach tak założonego celu Towarzystwo podjęło szereg działań praktycznie promując przeszłość Wejherowa. Na stronie internetowej zamieszczane są linki do ciekawej literatury on-line związanej z przeszłością miasta i jego mieszkańców, zaproszenia na wykłady i prelekcje oraz zachęty do spacerów historycznych i wspólnego zwiedzania ciekawych obiektów np. ostatnio siedziby Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa. Towarzystwo wspiera czynnie także inne inicjatywy promując je na swojej stronie np. czerwcowy Festiwal Dworów i Pałaców, który odbywa się w 13 dworach i pałacach na Kaszubach Północnych. Impreza ta, wzorowana na podobnym festiwalu w Meklemburgii, stanowi projekt finansowany przez Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby Północne ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Interreg V-A Poland – Denmark – Germany – Lithuania–Sweden (South Baltic) programme, 2014-2020.

Jednym z głównych założeń Stowarzyszenia jest wydanie periodyku „Zeszyty Wejherowskie”, w którym publikowane będą zagadnienia związane nie tylko z historią i archeologią Wejherowa oraz powiatu wejherowskiego, ale także dotyczące muzealnictwa, etnologii północnej części Kaszub i Pomorza.

Wejherowskie Centrum Kultury wspólnie z **Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej, Miejską Biblioteką i Państwową Szkołą Muzyczną** przygotowuje w każdym roku

imprezy miejskie sięgające do różnych aspektów przeszłości Wejherowa, także w oparciu o obiekty z kręgu dziedzictwa kulturowego. Rok 2019 r. rozpoczęto od projektu „Secesja – zrozum, docerń, zainspiruj się”, z prowadzonymi warsztatami, w ramach których można było poznać technikę wykonywania witraży czy sztukaterii. Na przełomie wiosny i lata odbyła się rekonstrukcja historyczna „Noc Kupały”. Jesienią realizowano projekt „Ogrody sztuki z narracją modernizmu”, także z warsztatami, zlokalizowanymi w modernistycznej willi projektu i własności wejherowskiego architekta Stanisława Świątkiewicza przy ul. Hallera 14. W ramach tego projektu odbywały się także spacerzy z przewodnikiem. Prezentacje corocznych projektów znajdziemy w „Wejherowskim Roczniku Kulturalnym” wydawanym przez cztery wspomniane instytucje kultury. W sierpniu 2021 r. zaprezentowano siódme wydanie Rocznika, prezentujące wydarzenia mające miejsce w 2020 r.

6. CHARAKTERYSTYKA ZASOBU DZIEDZICTWA

6.1. Zarys historii miasta Wejherowa

Ród Wejherów pochodzący z Frankoni pojawił się na Pomorzu Gdańskim jeszcze w czasach krzyżackich. Jego przedstawiciel Ernest Wejher w połowie XVI w. wybrał służbę u króla polskiego Zygmunta Augusta, a następnie Stefana Batorego. Służąc dzielnie podczas wojen o Inflanty, czy w konflikcie z Gdańskiem, stworzył podstawę świetności rodu, skupiając w swoim ręku liczne królewsczyzny i nabywając od Jackowskich dobra rzucewsko-śmiechowskie, z Nanicami i Śmiechovem. Jednym z synów Ernesta był Jakub, najbardziej znany z rodu Wejherów, wojskowy, zasłużony podczas odsieczy Smoleńskiej i przy realizacji morskich planów króla Władysława IV, wojewoda malborski, także senator Rzeczypospolitej. Uporządkował rodzinne finanse, odzyskując zastawione Krokowskim dobra rzucewsko-śmiechowskie. Założył w 1643 r. prywatną osadę Wola Wejherowska, która zyskała w 1650 r. chełmińskie prawo miejskie. Rodzaj lokacji miał wpływ na charakter rozwoju miasta czyli powstanie regularnego planu z centralnie umieszczonym prostokątnym rynkiem, kościołem parafialnym, szpitalikiem-przytułkiem oraz stopniowo wznoszona zabudową mieszkalną. Jednocześnie z miastem Jakub Wejher i jego rodzina założyli Kalwarię Wejherowską, położoną na stokach pobliskich wzgórz morenowych. Ponadto Jakub Wejher zadbał o stałą opiekę nad Kalwarią fundując pobliski klasztor ojców franciszkanów. Wejherowo było jedyną prywatną lokacją miejską I Rzeczypospolitej na terenie Pomorza Gdańskiego. W następnych stuleciach miasto stało się własnością kolejno Radziwiłłów, Sobieskich, a w XVIII w. Przebendowskich. Dopiero pierwszy rozbiór Polski zmienił status prawny Wejherowa, które od 1808 r. przestało być miastem prywatnym, a zostało ośrodkiem utworzonego w 1818 r. powiatu wejherowskiego. Druga połowa XIX w. była czasem wzmożonego rozwoju przestrzennego miasta, jak i okresem, w którym powstała znaczna część jego zabudowy. Dzięki napływowi urzędników, ale również kupców czy rzemieślników wzrosła liczba

ludności, co przełożyło się na powstanie wielu nowych budynków, głównie administracyjnych (siedziba starostwa, gmach sądu z aresztem, przebudowany ratusz), użyteczności publicznej (szkoły i szpitale z zespołem szpitala psychiatrycznego) oraz mieszkalnych. Istotna rola w rozwoju miasta przypadła rozbudowie infrastruktury komunikacyjnej, przede wszystkim drogi Gdańsk-Lębork, a następnie po 1870 r. linii kolejowej Gdańsk-Szczecin. Z pewnością pozwoliło to na korzystniejsze działanie zakładów przemysłowych, które licznie pojawiły się w Wejherowie w 2 połowie XIX w. Poza funkcjonującymi już wcześniej zakładami przetwórczymi skupionymi przy rzekach Cedron (Białej) i Srebrnej, otwarto m.in. nowy browar przy ul. Klasztornej, fabrykę cygar Pawła Pokory, fabrykę cementu portlandzkiego, czy tartak przy obecnej ul. Tartacznej. Rozwojowi przemysłu towarzyszyły inwestycje miejskie zmieniające obraz struktury przestrzennej Wejherowa: założono wodociągi, uporządkowano nawierzchnię ulic, pojawiły się chodniki i latarnie zasilane z miejskiej gazowni.

W 1920 r., zgodnie z ustaleniami traktatu wersalskiego, Wejherowo znalazło się w granicach II Rzeczypospolitej Polskiej, w województwie pomorskim, a od 1927 r. w powiecie morskim. Nadal pełniło funkcję ośrodka administracji, stąd liczne inwestycje w obiekty użyteczności publicznej, takie jak kasa chorych przy ul. Puckiej, czy urząd skarbowy przy ul. 12 Marca. Miasto zwiększyło swój areal, przyłączono od wschodu Śmiechowo, a od północy Nanice. Po powstaniu Gdyni i przeniesieniu tam części administracji, miasto szukało pomysłu na własny rozwój. Poza coraz lepiej prosperującym przemysłem, postawiono na funkcję turystyczno-rekreacyjną, wznosząc kompleks urządzeń sportowych: stadion, skocznię narciarską, korty tenisowe, pływalnię miejską, tor saneczkowy, rozbudowano strzelnicę.

Trudnym okresem dla Wejherowa II wojna światowa. Od października 1939 do kwietnia 1940 r. w Lasach Piaśnickich zamordowano ok. 12 tysięcy przedstawicieli lokalnej polskiej społeczności, także pacjentów wejherowskiego szpitala psychiatrycznego oraz jeńców i ludność cywilną. Wśród zamordowanych byli także miejscowi urzędnicy (m.in. ostatni międzywojenny starosta morski Antoni Potocki, czy burmistrz Wejherowa – Teodor Bolduan), nauczyciele, duchowni, zakonnice oraz leśnicy.

Po 1945 r. Wejherowo stało się ważnym ośrodkiem administracyjno-przemysłowo-handlowym. Uzyskało także miano duchowej stolicy Kaszub, oferując mieszkańcom i przyjezdnym możliwość obcowania z dziedzictwem kulturowym, w dużym stopniu nasyconym pierwiastkiem duchowym. Takie przeżycia zapewnia udział w pielgrzymowaniu po malowniczo rozlokowanych kaplicach Kalwarii Wejherowskiej, czy w uroczystościach religijnych, zwłaszcza w corocznym teatralno-mistycznym Misterium Męki Pańskiej organizowanym w Wielki Piątek. Momenty refleksji zapewnia wizyta w kryptach klasztornej kościoła pw. św. Anny, gdzie spoczywa założyciel miasta Jakub Wejher i jego rodzina. Również w tej świątyni przyciąga zwiedzających cudowny obraz Matki Bożej

Wejherowskiej Uzdrowicielki na Duszy i Ciele, umieszczony w ołtarzu bocznym. Z drugiej strony do odwiedzin zachęcają takie obiekty jak odrestaurowany park założony jeszcze przez ród Przebendowskich, a także posadowiony w nim pałac, wzniesiony przez rodzinę Keyserlingków, w którym prężnie działa Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubskiej. Nowsze dzieje prezentuje niedawno założone Muzeum Piaśnickie, zlokalizowane w zabytkowej Villa Musica, a szeroką ofertę kulturową prezentuje Wejherowskie Centrum Kultury zlokalizowane w nowoczesnym gmachu Filharmonii Kaszubskiej.

6.2. Prezentacja krajobrazu kulturowego

Miasto Wejherowo zlokalizowane jest w pasie Pradoliny Redy-Łeby na pograniczu odmiennie ukształtowanych regionów fizyczno-geograficznych: od północy Pobrzeża Kaszubskiego, od południa Pojezierza Kaszubskiego. Mezo-region Pradoliny Redy-Łeby rozciąga się na długości niemal 100 km, ze wschodu na zachód. Środowisko przyrodnicze na dnie doliny tworzą głównie użytki zielone. Strefę krawędziową Pobrzeża Kaszubskiego porastają lasy, głównie drzewostany buczyny niżowej, która na stożkach napływowych przechodzi w bory mieszane. Pojezierze Kaszubskie to silnie pofałdowany obszar wysoczyzny morenowej. Układ moren tworzy elipsy współśrodkowe, z rozcięciami krawędziowymi, w które wpisana jest sieć rzeczna.

Przez Wejherowo przepływają ciek wodne, w tym m.in. rzeka Reda, rzeka Cedron i częściowo skanalizowany potok Srebrna. Największa z wymienionych rzeka Reda przepływa przez północną część miasta z zachodu na wschód, rzeka uchodzi do Zatoki Puckiej. Rzeka Cedron i potok Srebrna wypływają ze wzgórz Pojezierza Kaszubskiego, przepływają przez historyczne śródmieście miasta. Oba ciek są prawymi dopływami rzeki Redy.

Różnorodnie ukształtowany obszar poprzez kolejne wieki został wzbogacony dodatkowo o elementy stanowiące dzieło człowieka. Najstarszym z nich stała się historyczna sieć drożna, z głównym traktem pomorskim o charakterze równoleżnikowym, prowadzącym środkiem Pradoliny Rzeki Redy, z Gdańska w kierunku Szczecina, tzw. *via mercatorum*, czyli droga kupców. Nadal ten dawny ciąg komunikacyjny to **ważny** trakt Wejherowa: ul. Gdańska - ul. I Brygady Pancерnej Wojska Polskiego (droga krajowa nr 6), o znacznych walorach wizualnych, z ekspozycją na rozciągające się wzdłuż jej biegu tereny nizinne obramowane wzgórzami morenowymi. Inne ważne szlaki komunikacyjne mają przebieg głównie południkowy. Należy do nich średniowieczna droga prowadząca na północ, w kierunku Krokowej i Żarnowca czyli obecna ul. Ofiar Piaśnicy. Także na północ podąża historyczny trakt do Bolszewa i Zamostnego. Natomiast na południe, wzdłuż obecnych ul. Kościelnej, ul. św. Jacka i ul. Marynarki Wojennej, u podnóża Wzgórz Kalwaryjskich, biegła zakrętami wśród wzgórz stara droga pętkowicka. Po przebudowie w 1908 r. przedłużono ją w kierunku Kartuz (obecna droga 218). Znaczna

część z tych dróg zachowała pierwotne obsadzenia w formie alei przydrożnych lub szpalerów drzew, wyróżniających ich trasy w miejskim krajobrazie.

Do historycznej sieci dróg dowiązano wytyczony na surowym korzeniu układ nowożytnego miasta. Zostało ono zlokalizowane na terenie lekko wznoszącym się na południe, u podnóża wzgórz morenowych, ograniczone od wschodu i zachodu rzekami Białą i Srebrną. Otrzymało regularny układ z centralnie położonym rynkiem, z którego narożników prowadziły główne ulice. Jedna z ulic biegła w kierunku południowym do siedzib właścicieli Wejherowa. W przestrzeni miejskiej funkcjonowały kościół parafialny, klasztor z kościołem, szpitalik, ratusz i zabudowa miejska. Dalej na południe, na wzgórzach morenowych, założono Kalwarię Wejherowską z 26 obiektami, powiązaną kompozycyjnie z miastem.

Układ komunikacyjny dróg bitych został wzbogacony w latach 70-tych XIX w. o linię kolejową relacji Gdańsk- Szczecin-Stargard (obecnie nr 202), poprowadzoną wzdłuż głównego traktu drożnego, środkiem Pradoliny. Ta inwestycja stając się wówczas granicą północną zadecydowała o rozwoju przestrzeni miasta w kierunku zachodnim, związanym także z zespołem dworca kolejowego. Znacząco zmieniła się w tym czasie struktura przestrzenna i budowlana miasta, Wejherowo stało się ważnym ośrodkiem administracyjnym i w krajobrazie kulturowym miasta pojawiła się wyróżniająca grupa obiektów użyteczności publicznej, urzędów, szkół, szpitali. W okresie międzywojennym miasto rozrosło się poza tory kolejowe, w kierunku północnym, a także wzdłuż torów w kierunku wschodnim.

Kształtowany przez wieki krajobraz kulturowy Wejherowa stanowi dzieło wielu pokoleń, z których obecne powinno zapewnić ochronę wszystkich zachowanych elementów: historycznego budownictwa, komponowanej zieleni, czy układu dróg. Działania w zakresie ochrony powinny być powiązane z umiejętnym planowaniem nowych inwestycji, które uwzględniając miejscowy charakter i tradycję, harmonijnie będą włączane w dzieło naszych poprzedników.

6.3. Charakterystyka zasobu zabytków nieruchomych

6.3.1. Układ przestrzenny miasta

L.P.	OBIEKT	ADRES	NR REJESTRU	DATA WPISU
1.	Zespół urbanistyczno-krajobrazowy miasta	Granice wpisu wskazane na załączniku graficznym	957, d. 818	26.02.1979 r.

W 1643 r. Jakub Wejher założył osadę Wejherowska Wola, która w 1650 r. otrzymała prawa miejskie. Lokacja na prawie chełmińskim miała wpływ na powstanie regularnego układu

przestrzennego miasta, którego centrum wyznaczał prostokątny rynek, z siecią wychodzących z jego naroży ulic. Przy pd.-zach. narożniku rynku usytuowano kościół parafialny, a obok szpitalik. Jedną z ulic wychodzących z rynku w kierunku południowym, przy klasztorze reformatów, prowadziła do siedzib właścicieli Wejherowa: pierwszego letniego dworu Wejhera otoczonego ogrodami, potem pałacu Przebendowskich w barokowym parku z kanałami wodnymi, a od końca XVIII w. – pałacu Keyserlingów wraz z parkiem rozbudowanym i przekształconym częściowo w stylu krajobrazowym. Na wzgórzach morenowych położonych na południe od miasta od około połowy XVII w. funkcjonowała Kalwaria Wejherowska. Prezentowała kompozycję sprzężoną z układem przestrzennym miasta, stopniowo rozbudowywaną, aż po koniec wieku XIX.

Od około połowy XIX w. nastąpił bardzo intensywny rozwój przestrzenny Wejherowa, które zostało ośrodkiem pruskiej administracji i siedzibą powiatu. Sprzyjał temu rozwój komunikacji drogowej i kolejowej. W miejscu głównego traktu pomorskiego powstała szosa do Lęborka, a w latach 70-tych XIX w. równoległa do tej drogi linia kolejowa relacji Gdańsk-Lębork-Szczecin. Inwestycje zadecydowały o kierunku rozwoju przestrzeni miasta, wyznaczając wówczas jego północną granicę. Zabudowa rozwinęła się w kierunku zachodnim, na przedłużeniu ul. Sobieskiego, gdzie powstał zespół dworca kolejowego i wytyczono nowe ulice (ul. Dworcowa). Następnie stopniowo zabudowywano obszar pomiędzy wzgórzami morenowymi od południa, a trasą kolei w kierunku wschodnim i zachodnim. Przy XIX-wiecznych przedmieściach powstawały gmachy użyteczności publicznej, głównie siedziby administracji, sądów, szkoły, szpitale (w tym bardzo duże założenie szpitala psychiatrycznego). Ponadto rozwinęła się zabudowa mieszkaniowa, powstały okazałe kamienice, a także wille i niewielkie domy w ogrodach. Zbudowano zakłady przemysłowe (jak cementownia na granicy z Bolszewem) i usługowe oraz szereg urządzeń przemysłowych zasilanych siłą wody (wzdłuż rzeki Cedron - m.in. młyny, browary). W okresie międzywojennym Wejherowo również funkcjonowało jako ośrodek administracji powiatu morskiego. Po włączeniu do obszaru administracyjnego Nanie i Śmiechowa, miasto intensywnie rozwijało się po północnej stronie linii kolejowej, do rzeki Redy na północy. Wytyczono wówczas nowe osiedla urzędnicze na terenie Śmiechowa i Nanie. W centrum miasta powstawały nowe gmachy publiczne (siedziba starostwa, kasa chorych), a pod wzgórzami kalwaryjnymi szereg urządzeń sportowych (basen, boisko sportowe, korty tenisowe).



Plan Judyckiego, poł. XVII w.



Plan Heuera, 1810 r.



Mapa z 1937 r.

6.3.2. Obiekty sakralne

L.P.	OBIEKT	ADRES	NR REJESTRU	DATA WPISU
1.	Kościół paraf. pw. Trójcy Przenajświętszej	ul. Kościuszki 2	527, d. , 377	18.06.1971
2.	Zespół poreformacki: kościół klasztorny ob. paraf. pw. św. Anny oraz 3 najstarsze skrzydła klasztoru	ul. Reformatów 19	528, d. 378	18.06.1971 r. Zmiana decyzji 19.12.2012 r.
3.	Założenie architektoniczno-krajobrazowe Kalwarii Wejherowskiej		1086, d. 910	08.09.1985 r.
4.	Kościół ewangelicki, ob. rzymsko-katolicki par. pw. św. Leona Wielkiego i św. Stanisława Kostki	ul. Sobieskiego 235	1890	05.11.2012 r.

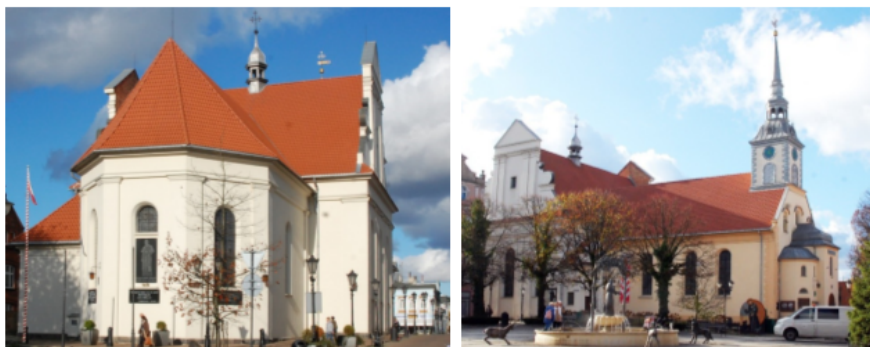
Wśród wczesnych budowli kościelnych przeważają formy barokowe, natomiast realizacje z końca XIX i początku XX w. prezentują głównie architekturę neostylową.

Założyciel miasta Jakub Wejher był fundatorem wczesnobarokowego **kościół klasztornego pw. św. Anny oraz klasztoru reformatów**, przebudowanego przez jego następcę Piotra Przebendowskiego w duchu późnobarokowym.



Kościół klasztorny pw. św. Anny

Kościół pw. Św. Trójcy i św. Franciszka, parafialny od 1650 r., wzniesiony początkowo w konstrukcji szkieletowej, został w 1755 r. zastąpiony murowaną, barokową bryłą z rokokowym wyposażeniem, także staraniem Piotra Przebendowskiego. W latach 1927-29 rozbudowano znacznie świątynię według projektu miejskiego architekta Stanisława Świątkiewicza, dodając prezbiterium i transept.



Kościół par. pw. Trójcy Przenajświętszej

Wznoszenie barokowego zespołu kalwarii rozpoczął w 1649 r. Jakub Wejher przy wsparciu rodziny i przyjaciół. Uzupełniano zabudowę w 2. połowie XVIII w. oraz w 2 połowie XIX w., kiedy część kaplic zastąpiono nowymi, a inne otrzymały zabezpieczające obudowy. Według tradycji wzorowana na Jerozolimskiej drodze Chrystusa, obecnie składa się z 26 kaplic, rozmieszczonych w dwóch zespołach, połączonych aleją, która w części pn. tworzy tzw. pętlę, a w części pd.-wsch. przecina potok Cedron.



Kalwaria Wejherowska

Monumentalny, pięciowieżowy kościół ewangelicki, obecnie pw. św. Stanisława Kostki oraz kameralna kaplica pw. św. Leona przy nowym budynku klasztoru reformatów to realizacje neogotyckie.



Kościół pw. św. Stanisława Kostki



Nowy klasztor reformatów i kaplica pw. św. Leona

W przeszłości funkcjonowała jeszcze kaplica na terenie szpitala psychiatrycznego, a kostnice znajdowały się też na terenie szpitala NMP oraz szpitala Augusty. Tak więc każda epoka zapisała się w strukturze budowlanej Wejherowa odrębnym dziełem sakralnym, tworząc zróżnicowany obraz stylistyczny miasta.

6.3.3. Cmentarze

L.P.	OBIEKT	ADRES	NR REJESTRU	DATA WPISU
1.	Mur cmentarny przy kościele pw. Trójcy Przenajświętszej	ul. Kościuszki 2	527, d. 376	15.06.1971

Dawne cmentarze przykościelne zostały zamknięte w XIX i na początku XX w., a nowe nekropolie zakładano na obrzeżach miasta, w myśl obowiązujących wówczas przepisów sanitarnych. Z czasem te obrzeża znalazły się w śródmieściu Wejherowa.

Cmentarz katolicki przy ul. 3 Maja założono na ówczesnych południowo-zachodnich peryferiach miasta w 1822 r. Obszerny teren otrzymał regularny układ kwaterowy, w otoczeniu wysokiej zieleni. Był wielokrotnie powiększany, aż w 1956 r. został ostatecznie zamknięty. Dzisiaj zwany Starym Cmentarzem jest cenną zabytkową nekropolią Wejherowa, ze względu na pochowanych tu zasłużonych obywateli miasta oraz bogactwo form historycznych nagrobków. Systematycznie prowadzone są renowacje najcenniejszych nagrobków, głównie z funduszy Gminy Miasta Wejherowa.

Cmentarz ewangelicki zlokalizowano w 1823 r. na terenie położonym na zachód od centrum, w południowej pierzei ul. Lęborskiej, dzisiejszej Sobieskiego. Charakteryzował się regularnym planem z osiowo umieszczoną aleją przecinającą się z aleją poprzeczną. Od strony pn. prowadziła na teren cmentarza ceglana, neogotycka brama, w przedniej kwaterze wsch. zlokalizowana była także neogotycka kaplica przedpogrzebowa. W trakcie I wojny światowej w tylnej części cmentarza (po lewej stronie) urządzono kwaterę poległych żołnierzy. Po zakończeniu wojny ustawiono tam pamiątkowy głaz narzutowy z wykutym napisem „1914-1918”. W latach 1942-1943 na terenie od strony ulicy Strzeleckiej urządzono cmentarz żołnierzy Wehrmachtu. Zamknięty w 1951 r., stał się terenem parkowym (Park Kaszubski). W 2005 r., z inicjatywy Stowarzyszenia Upamiętniania Cmentarzy i Miejsc Pochówku w Wejherowie, postawiono pamiątkowy głaz narzutowy upamiętniający przeszłość tego miejsca. Na pomniku wyryto w trzech językach (polskim, niemieckim, kaszubskim) napis: „*W tym miejscu w latach 1823-1951 czynny był cmentarz ewangelicki*”.



Cmentarz ewangelicki, ob. Park Kaszubski

Bezwyznaniowy cmentarz Zakładu Opiekuńczego powstał w 1884 r., usytuowany na tarasach skarpy pod lasem. Zakomponowany w formie prostokąta z aleją na osi i murowaną kostnicą. Charakteryzował się regularnym rozmieszczeniem mogił o ujednoliconej formie. Został zamknięty w latach 30 XX w. Obecnie wymaga znacznych funduszy na prace konserwatorskie.

Cmentarz żydowski w Bolszewie, obecnie w granicach Wejherowa, powstał w 1827 r., gdy społeczność żydowska w Wejherowie wykupiła teren starego kirkutu w Bolszewie, który funkcjonował od 2 połowy XVIII w. na tzw. Żydowskiej Górze (Judenberg). Nowy cmentarz założono na planie nieregularnego czworoboku, z nagrobkami posadowionymi w układzie rzędowym, na osi pn-pd. Teren cmentarza otaczało kute, ażurowe ogrodzenie, a od strony pn. prowadziła do niego świerkowa aleja. W czasie I wojny światowej pochowano tu Rosjan pochodzenia żydowskiego, a w trakcie II wojny światowej został na tym terenie urządzony przyczółek obronny, co spowodowało znaczne zniszczenia nekropolii. Obecnie teren jest uporządkowany, ponadto zaplanowano włączyć jego obszar do zasobu Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Miasta Wejherowa.



Cmentarz żydowski

W dziejach Wejherowa zapisały się także nieistniejące już cmentarze, a najstarsze z nich to nekropole przykościelne. Od 1644 r. funkcjonował **cmentarz parafialny** przy kościele Trójcy Świętej. Obszerny, prostokątny teren z krzyżem, dzwonnica i kościelną, otoczony był ceglany murem. W 1928 r. w związku z rozbudową kościoła zamknięto cmentarz, rozebrano budynki i część muru. Obecnie w tym miejscu zachował się fragment dawnego muru cmentarnego, a także zielony skwer z krzyżem i jedna z kaplic papieskich,

Drugi z **cmentarzy przykościelnych** mieścił się na pd. od kościoła pw. św. Anny, przeznaczony głównie dla zakonników i ich protektorów. Został zamknięty jeszcze w 1834 r. w związku z kasatą klasztoru.

Istniał także mały cmentarzyk rodziny Keyserlingów położony w parku, tuż przy **starej** szosie pętkowickiej, na osi rozległej polany, otoczony jesionowym kręgiem, wyciętym w 2011 r. Z rodzinnych grobów dawnych właścicieli zachowała się jedynie mogiła Adeli Keyserlingk, położona przy kaplicy Trzech Krzyży, upamiętniona tablicą w 2014 r.

Podobnie nie istnieje już cmentarz choleryczny w Nanicach, urządzony w 1831 r., z krzyżem ustawionym w 1835 r.

Cmentarz parafialny przy ul. Roszczyniańskiego to największa nekropolia wejherowska, założona w 1942 r. Do 1978 r. trwało zagospodarowanie terenu, a 1984 r. ukończono kaplicę cmentarną z domem przedpogrzebowym.

6.3.4. Architektura rezydencjonalna

L.P.	OBIEKT	ADRES	NR REJESTRU	DATA WPISU
1.	Zespół pałacowo-ogrodowo-parkowy Wejherów, Przebendowskich i Keyserlingków	ul. Zamkowa	525, d.374	15.06.1971 r. Zmiana decyzji 31.08.2011 r.

Zespół pałacowo-parkowy w Wejherowie powiązany kompozycyjnie zarówno z miastem osi ul. Klasztornej, jak i z kompleksem kalwaryjskim, to wybitne dzieło sztuki barokowej. Budowę nieopodal nieistniejącego już dworu Jakuba Wejhera, na terenie odkupionych od mieszczan tzw. mokrych

ogrodów rozpoczął Ignacy Przebendowski, kolejny właściciel klucza rzucewsko-wejherowskiego. Przebendowski nie dokończył swego dzieła lecz po rozległych pracach osuszająco-niwelacyjnych stworzył podwalinę monumentalnej rezydencji z regularnym systemem kanałów odwadniających tereny między rzeczką Cedron a drogą w kierunku Pętkowic. Wybudował także dwa skrzydła pałacu o barokowej formie. Staraniem rodziny Keyserlingków, właścicieli od końca XVIII w. rozbudowano rezydencję, odchodząc jednak od pierwotnej koncepcji. Po wyburzeniu wcześniejszych bocznych skrzydeł, w części środkowej powstała skromna, parterowa siedziba, z kolumnowym gankiem od strony regularnego ogrodu, gdzie fontanna wyznaczała oś założenia. Dopiero w 1857 r. powstały nowe skrzydła boczne, a całość nabrała cech eklektycznych z kręgu klasycyzmu i neogotyku. Zespół pałacowo-parkowy w Wejherowie to jeden z najciekawszych zabytków miasta, służący w pełni mieszkańcom jako miejski park z częścią rekreacyjną i siedzibą Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubskiej.



Pałac Przebendowskich-Keyserlingków



Jeden z parkowych kanałów

6.3.5. Obiekty użyteczności publicznej

L.P.	OBIEKT	ADRES	NR REJESTRU	DATA WPISU
1.	Szpital	Pl. Wejhera 15	521, d. 370	15.06.1971 r.
2.	Budynek Sądu Rejonowego z działką oraz willa z działką	Ul. Sobieskiego 302, 304	1792	30.11.2006 r.

Obiekty tej kategorii funkcjonowały w Wejherowie od początku istnienia miasta. Okazały gmach ratusza z wieżą i półkoliście otwartym podcieniem widnieje już na tzw. planie Judyckiego. Z czasu założenia miasta pochodzi także szpitalik-przysiężnik, wzniesiony w konstrukcji szkieletowej, zlokalizowany w zachodniej pierzei rynku.



Szpitalik-przysiężnik z 1644 r.

Jednak największy rozwój budownictwa użyteczności publicznej nastąpił po 1818 r., gdy Wejherowo stało się siedzibą powiatu. Powstały wówczas zarówno siedziby urzędów, liczne gmachy szkolne i szpitalne.

Wśród obiektów administracyjnych wymienić należy ratusz miejski od czasu lokacji funkcjonujący w tym samym miejscu przy Rynku, chociaż wielokrotnie przebudowywany, ostatni raz w latach 1906-1908.



Ratusz, Plac Jakuba Wejhera 8

Siedziba powiatu mieści się przy ul. 3 Maja 4, wzniesiona w latach 1909-1910, po 1920 r. została znacznie rozbudowana już jako starostwo powiatu wejherowskiego, a po 1928 r. powiatu morskiego.



Budynek starostwa powiatowego w Wejherowie, ul. 3 Maja 4

Z tego czasu pochodzą gmach Powiatowej Kasy Chorych o modernistycznej bryle przy ul. Puckiej 11 i siedziba urzędu finansowego przy ul. 12 Marca 195 (obecnie siedziba Urzędu Miasta).



ul. Pucka 11

Przy ul. Sobieskiego 302/304 wzniesiono w latach 1878-1880 budynek sądu ze znajdującym się na jego zapleczu aresztem.



ul. Sobieskiego 302/304

Należy wspomnieć także o siedzibach nadleśniczych np. przy ul. Strzeleckiej 14, ul. Roszczynialskiego, czy ul. Marynarki Wojennej, a nadleśniczy lasów Keyserlingków urzędował w niezachowanym już budynku przy ul. Zamkowej 8.



ul. Strzelecka 14

Z 2 połowy XIX w. pochodzą liczne placówki edukacyjne różnego szczebla: np. przy ul. Sobieskiego 300 znajduje się gimnazjum z 1866 r. wraz z późniejszą salą gimnastyczną.



ul. Sobieskiego 300

Z 1890 r. pochodzi gmach ewangelickiej szkoły dla dziewcząt tzw. Hindenburgschule, przy ul. Sobieskiego 231. (obecnie ul. Kościuszki 24). Obiekt później był przebudowany, a obecnie po renowacji stanowi część zespołu rekreacyjnego.



ul. Kościuszki 24

Katolicka szkoła dla dziewcząt mieściła się przy ul. Klasztornej. Ewangelickie Seminarium Nauczycielskie zbudowano przy ul. Strzeleckiej 9 w 1890 r. (wraz ze szkołą przygotowującą do seminarium przy ul. Kalwaryjskiej 3, z 1903 r.).



ul. Strzelecka 9

Wśród placówek leczniczych, poza najstarszym barokowym szpitalikiem przy Placu Wejhera nr 15, w XIX w. zrealizowano kilka takich placówek. W 1870 r. zbudowano katolicki szpital Najświętszej Marii Panny przy ul. Św. Jacka 14.



ul. Św. Jacka 14

W 1874 r. powstał ewangelicki szpital Cesarzowej Augusty. przy ul. Sobieskiego (przebudowany w 1899 r.). Wzniesiono także założenie szpitalne o ponadlokalnym charakterze, czyli szpital psychiatryczny wybudowany przy ul. Sobieskiego nr 277-279, zaprojektowany przez berlińskich architektów M. Gropiusa i H. Schmiedena, otwarty w 1883 r. W późniejszych okresach na terenie tego założenia funkcjonowały m.in. jednostki wojskowe, etap emigracyjny, zakład dla głuchych i zakład wychowawczy.

Należy też wspomnieć o zespole dworca kolejowego, z głównym budynkiem dworca na osi ul. Dworcowej, czy gmachu poczty, zlokalizowanej przy ul. Sobieskiego 219.

6.3.6. Zabytki techniki i przemysłu

L.P.	OBIEKT	ADRES	NR REJESTRU	DATA WPISU
1.	Młyn	ul. Zamkowa 6	525, d. nr 374	15.06.1971 Zmiana decyzji 31.08.2011
2.	Zespół Młyna Cedron	ul. Zamkowa 18	525, d. nr 374	15.06.1971 Zmiana decyzji 31.08.2011

Początkowo zakłady przemysłowe Wejherowa skupione były wzdłuż rzek przepływających przez miasto: Cedronie, dawniej Białej, Srebrnej i Redzie. Były to małe zakłady przetwarzające surowce, niezbędne dla funkcjonowania miasta, jak młyny, kaszarnie, browary, garbarnie i inne tego typu obiekty techniczne. Do dziś zachowały się jedynie niektóre z nich, pochodzące z przełomu XIX i XX w. lub z początków XX w. Należy do nich zespół browaru przy ul. Klasztornej 11, z którego zachowały się jedynie przestronne piwnice. Chociaż zabudowania pochodziły z 2 połowy XIX w. oraz z początków XX w., a funkcjonowały tu z czasem różne wytwórnie soków czy wód gazowanych, tradycja

browaru tzw. Zamkowego sięga czasu założenia miasta. Zachowały się także zespoły młyńskie: młyna Cedrońskiego z 1845 r., położonego na obrzeżach parku, od lat użytkowanego przez rodzinę Biangów.



Zespół już motorowego młyna Buraua z 3 ćw. XIX w.,
następnie własność Cyrklaffów,
zaplecze kamienic przy ul. 12-go Marca 199-201

W przeszłości w Wejherowie funkcjonowało też kilka tartaków, zachowały się budynki tartaku przy ul. Tartacznej i Przemysłowej.

Z końca XIX w. pochodzą też obiekty związane z ówczesnym rozwojem infrastruktury miejskiej: gazownia przy ul. Rzeźniczej działająca od 1899 r. i rzeźnia miejska.

Na granicy z Bolszewem powstała w 1872 r. Fabryka Cementu Portlandzkiego. Rozbudowana w latach 1905-1914, stała się największą fabryką w mieście. Do obecnych czasów zachowały się niektóre z historycznych budynków fabrycznych i zabudowa mieszkalna.

Innym ciekawym obiektem była Fabryka Cygar, Tytoniu i Papierosów „Maschallah” Pawła Pokory, powstała w 1892 r. przy ul. Wniebowstąpienia i 12 Marca (została założona w Gdańsku w 1888 r. i stamtąd przeniesiona do Wejherowa).

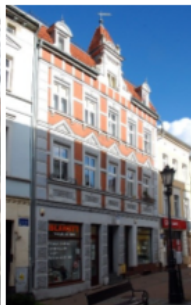
6.3.7. Budownictwo mieszkaniowe

L.P.	OBIEKT	ADRES	NR REJESTRU	DATA WPISU
1.	Dom młynarza	Ul. Kochanowskiego 3, d. 12	522, d. 371	15.06.1971 r.
2.	Dom	Pl. Wejhera 10	523, d. 372	15.06.1971 r.
3.	Dom	ul. Sobieskiego 239	1236, d. 1043	20.07.1988 r.
4.	Willa z posesją	ul. Ofiar Piaśnicy 6	1722, d. 1218	12.02.2001 r. Zmiana decyzji 24.04.2001 r.
5.	Dom	ul. Zamkowa 2	525, d. nr 374	15.06.1971 Zmiana decyzji. 31.08.2011
6.	Dom	ul. Zamkowa 4	525, d. nr 374	15.06.1971 Zmiana decyzji 31.08.2011
7.	Dom z działką	ul. Wybickiego 1	1903	22.07.2014 r.

Historyczna zabudowa mieszkaniowa Wejherowa pochodzi głównie z 2 połowy XIX w. i z 1 poł. XX w. stanowiąc najliczniejszą grupę zabytków miasta. Tworzą ją bardzo różnorodne obiekty: przy Placu Wejhera i przy głównych ulicach – ul. Sobieskiego, 3 Maja, Dworcowej. Są to okazałe, eklektyczne kamienice o tynkowanych elewacjach z bogatym detalem architektonicznym.



Plac J. Wejhera nr 2, ul. 12 Marca 213



ul. Sobieskiego 268



ul. Sobieskiego 223



ul. Sobieskiego 310



ul. 3 Maja 9

Zachowały się także skromniejsze domy kilkurodzinne, zazwyczaj parterowe o ceglanych elewacjach, zachowane wraz z zabudowaniami gospodarczymi i pomocniczymi.

Ulicą, która zachowała przykłady zmieniających się form i stylów końca XIX i początku XX w., pozostaje ul. Sobieskiego, gdzie w części środkowej przeważa zwarta zabudowa, złożona z okazałych kamienic, czasami już z secesyjnym detalem, z początku XX w., a w części zachodniej zachowały się wcześniejsze neoklasycystyczne wille, niekiedy jeszcze z ogrodami.



ul. Sobieskiego 296



ul. Sobieskiego 288

Z kolei przy ul. 3 Maja, 12 Marca, Św. Jana czy Kościuszki znajdziemy liczne przykłady kamienic związane z okresem modernizmu.



ul. 3 Maja 7



ul. św. Jana 16



ul. Kościuszki 6



ul. 12 Marca 171

Charakterystyczne formy modernistycznej zabudowy willowej z ogrodami znajdziemy w najlepszym wydaniu przy całej ul. Hallera, ocienionej ponadto lipową aleją.

Historyczne nasadzenia (gatunki drzew) tworzące przyuliczne aleje na przestrzeni lat rozrosły się co ma wpływ na kompozycję wnętrza urbanistycznego i jego walory użytkowe. Przykładem tego może być ulica Hallera, gdzie można zaobserwować coraz bardziej narastający problem dysproporcji pomiędzy tworzącymi go elementami. Główny element wnętrza urbanistycznego - zabytkowa zabudowa willowa ulicy jest coraz bardziej przesłanianą przez przyuliczną zielenią (aleją lipową), która jest elementem towarzyszącym zabudowie a nie dominującym w przestrzeni. Istotnym elementem wnętrza jest nawierzchnia chodnika i jezdni a także sieci infrastruktury podziemnej, na których stan techniczny ma wpływ zieleni przyuliczna.



Modernistyczna zabudowa ul. Hallera

Także międzywojenna zabudowa Urzędniczej Spółdzielni Mieszkaniowej w Nanicach, wytyczonej wzdłuż drogi do Krokowej, to przede wszystkim kubistyczne bryły willowe.



ul. Krasieńskiego 1



ul. Krasieńskiego 8

Podobne realizacje znalazły się w rejonie ul. Abrahama przy torach kolejowych czy przy ul. Sikorskiego w Nanicach.



ul. Abrahama 3



ul. Sikorskiego 84

6.3.8. Zieleń komponowana.

Zieleń komponowana stanowi istotny element kompozycyjny najważniejszych zabytkowych zespołów i obiektów Wejherowa – Kalwarii Wejherowskiej i zespołu rezydencjonalnego Przebendowskich-Keyserlingków. Towarzyszy również głównym traktom komunikacyjnym miasta, stanowiąc zieloną oprawę ulic. Większość nasadzeń pochodzi z 2. połowy XIX lub z początku XX w. Ostatnia inwentaryzacja obszaru miasta, wykonana przez studentów Politechniki Krakowskiej w 2014 r., wykazała zachowanie aż 39 alei, w tym 24 jednogatunkowych. Wyróżniają się aleje ulic dojazdowych do miasta np. aleja ostatnio zmodernizowanej ul. 12 Marca, prowadzącej od strony wschodniej w kierunku centrum.



Aleja ul. H. Sucharskiego, wiodąca na zachód miasta



Aleja ul. Ofiar Piaśnicy kierująca się na północ miasta

Ciekawy przykład stanowi wspomniana już przy charakterystyce zabudowy aleja ul. Hallera, sprzężona kompozycyjnie z terenami ogrodów i jednorodną, modernistyczną architekturą.

Obsadzenie lipowe ul. Dworcowej podkreśla jej osiowy układ, z budynkiem dworca kolejowego od strony północnej.



ul. Dworcowa z budynkiem dworca kolejowego na osi

W pejzażu miejskim widoczna jest także wysoka zielen cmentarzy np. dawnego cmentarza ewangelickiego przy ul. Sobieskiego (obecnie Parku Kaszubskiego), czy starego cmentarza katolickiego przy ul. 3 Maja.



Cmentarz ewangelicki, obecnie Park Kaszubski

6.4. Zabytki archeologiczne

Zgodnie z art. 3 pkt. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem archeologicznym jest zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Przedmiotem ochrony są nie tylko poszczególne wytwory człowieka ale ich kulturowy kontekst – razem tworzą integralną całość, w terminologii naukowej zwaną stanowiskiem archeologicznym. Wydzielony wytwór określa się natomiast mianem artefaktu.

Stanowiskiem archeologicznym jest obszar występowania archeologicznych zabytków nieruchomych i ruchomych jako spójnej całości, zaś **artefaktem** jest wydzielony, indywidualny zabytek ruchomy, np. pozyskany w trakcie badań archeologicznych. Wzajemne powiązanie przestrzenne poszczególnych nieruchomych i ruchomych części stanowiska archeologicznego stanowi właściwą, oryginalną i niepowtarzalną substancję zabytku archeologicznego.

Stanowiska archeologiczne jako istotny element dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz środowiska podlegają ochronie na mocy przepisów prawa międzynarodowego i tworzonego w ich duchu prawa krajowego, które zobowiązują do ich trwałego zachowania (jeśli to możliwe – na miejscu), uwzględnienia zadań ochronnych w procesie planowania przestrzennego, a jeśli niemożliwa jest trwała ochrona – metodycznego przebadania i zadokumentowania warstw kulturowych oraz zakonserwowania i zabezpieczenia pozyskanych archeologicznych zabytków ruchomych. Do trwałego zachowania dziedzictwa archeologicznego zobowiązuje przede wszystkim Europejska Konwencja o Ochronie Dziedzictwa Archeologicznego, której zapis art. 4 pkt II mówi, że każda strona zobowiązuje się do stosowania środków fizycznej ochrony dziedzictwa archeologicznego zapewniając, stosownie do okoliczności, konserwację i zachowanie dziedzictwa archeologicznego.

Zabytki archeologiczne stanowią zasób szczególny, gdyż przed zbadaniem i odpowiednim wyekspozowaniem często nie funkcjonują w świadomości lokalnych społeczności. Toteż konieczna jest szczególna uwaga przy uzgadnianiu zarówno miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak i projektów wszelkich inwestycji, ze wskazaniem na konieczność prowadzenia niezbędnych badań ratowniczych na terenach stanowisk archeologicznych zagrożonych uszkodzeniem lub zniszczeniem.

Na terenie miasta Wejherowa nie występują stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej. W ramach badań Archeologicznego Zdjęcia Polski na terenie miasta zlokalizowano 35 stanowisk archeologicznych. Ze stanowisk płaskich na uwagę zasługują dwa obiekty, które nie zostały poddane parcelacji pod zabudowę. Jest to stanowisko AZP 06-40/8 Wejherowo Śmiechowo 3, wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego oraz stanowisko archeologiczne AZP 06-40/19 Wejherowo-Nanice 5, znajdujące się na terenach leśnych. Pozostałe stanowiska prezentują szeroki przekrój chronologiczny od obozowisk epoki kamiennej odnalezionych nieopodal rzeki Redy, przez groby szkieletowe przy ul. Reformatów i osadę w okolicach ul. Staffa z epoki brązu, groby skrzynkowe odnalezione na terenie Kalwarii, Placu Wejhera czy przy ul. Sikorskiego.

Ciekawostką nowożytną jest odnalezienie podczas prac remontowych przy pałacu Przebendowskich-Keyserlingków, fragmentów fundamentu skrzydła pierwszego pałacu Przebendowskich, znanego dotąd tylko z przekazów archiwalnych.

Wykaz stanowisk archeologicznych

Bolszewo (w obrębie miasta Wejherowa)

Nr stanowiska	Obszar AZP	Nr na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków
8	06-40	14	Ślad osadnictwa	Średniowiecze	punkt	
10	06-40	16	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze	punkt	
11	06-40	17	Ślad osadnictwa	Nowożytność	punkt	

Kapino (w obrębie miasta Wejherowa)

Nr stanowiska	Obszar AZP	Nr na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków
8			Huta szkła	Okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze Nowożytność	zasięg	

Reda Pieszeszewo (w obrębie miasta Wejherowa).

Nr stanowiska	Obszar AZP	Nr na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków
1	06-41	3	Osada otwarta Osada? Ślad osadnictwa	Okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze Nowożytność	zasięg	

Wejherowo

Nr stanowiska	Obszar AZP	Nr na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków
1	06-40	28	Cmentarzysko grobów skrzynkowych	Wczesna Epoka Żelaza	Nieustalona	
2	06-40	23	Cmentarzysko grobów skrzynkowych	Okres Halsztański D	Zasięg nieznan	
3	06-40	24	Cmentarzysko grobów skrzynkowych	Wczesna Epoka Żelaza	Zasięg nieznan	
4	06-40	29	Skarb Skarb	IV Okres Epoki Brązu	Nieustalona	
5	06-40	25	Cmentarzysko grobów skrzynkowych Miasto	Wczesna Epoka Żelaza Nowożytność	Zasięg nieznan	
6	06-40	26	Znalezisko luźne Znalezisko luźne	Neolit Wczesne średniowiecze	Zasięg nieznan	
7	06-40	30	Znalezisko luźne	II Okres Epoki Brązu	Nieustalona	
8	06-40	27	Znalezisko luźne	Neolit	Zasięg nieznan	
9	06-40	31	Znalezisko luźne	Mezolit	Nieustalona	
10	06-40	32	Cmentarzysko	Okres Wpływów Rzymskich	Nieustalona	
11	06-40	33	Cmentarzysko Cmentarzysko	Młodszy Okres Przedrzymski Okres Wpływów Rzymskich	Nieustalona	
12	06-40	50	Cmentarzysko Osada Ślad osadnictwa	Wczesna Epoka Brązu Wczesna Epoka Żelaza Nowożytność	Zasięg nieznan	

Wejherowo-Nanice

Nr stanowiska	Obszar AZP	Nr na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków
1	06-40	1	Osada (?) Osada (?)	Wczesne Średniowiecze Średniowiecze	Umowna	
2	06-40	2	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Wczesne Średniowiecze Średniowiecze	Umowna	
3	06-40	7	Osada otwarta	Wczesne Średniowiecze	Zasięg	
4	06-40	18	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Wczesne Średniowiecze Pradzieje	Umowna	
5	06-40	19	Osada Osada Osada(?)	Pradzieje Wczesne Średniowiecze Nowożytność	Zasięg	C-501, 418/A
6	06-40	20	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Okres Wpływów Rzymskich Wczesne Średniowiecze	Umowna	
7	06-40	34	Znalezisko luźne	Wczesne Średniowiecze	Nieustalona	

Wejherowo-Śmiechowo

Nr stanowiska	Obszar AZP	Nr na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków
1	06-40	35	Znalezisko luźne	Wczesne średniowiecze	Nieustalona	
2	06-40	22	Cmentarzysko grobow skrzynkowych	Okres Laterński wcz. i Średniowiecze	Zasięg nieznany	C-475, 391/A
3.	06-40	8	Osada Osada	Okres Wpływów Rzymskich Wczesne średniowiecze	Zasięg	C-502, 419/A
4	06-40	9	Osada	Wczesne Średniowiecze	Zasięg	
5	06-40	10	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Wczesne Średniowiecze Nowożytność	Punkt	
6	06-40	11	Ślad osadnictwa	Pradzieje	Punkt	
7	06-40	12	Osada Osada	Wczesna Epoka Żelaza Średniowiecze	Zasięg	C-500, 416/A
8	06-40	36	Cmentarzysko	Wczesna Epoka Żelaza	Nieustalona	
9	06-41	1	Osada otwarta Osada otwarta	Okres Wpływów Rzymskich Wczesne Średniowiecze	Zasięg	
10	06-41	2	Osada otwarta Osada otwarta	Wczesna Epoka Żelaza Wczesne Średniowiecze	Zasięg	
11	06-41	4	Ślad osadnictwa	Pradzieje	Umowna	

6.5. Zabytki ruchome

Najcenniejsze zabytki ruchome należą do wyposażenia dwóch najstarszych kościołów wejherowskich oraz kaplic kalwaryjskich. W kościele parafialnym pw. Trójcy Świętej na uwagę zasługują elementy ze starszej świątyni, czyli nieco przerobiony ołtarz główny i ołtarze boczne. Ponadto także pochodzący z XVII w. miedzioryt przedstawiający najstarszy plan i widok miasta. W tym kościele przechowywane są także świeckie portrety związane z właścicielami miasta: portrety trumienne Jakuba Wejhera i jego drugiej żony Joanny Katarzyny, z XVII w., a także późniejsze o niemal stulecie portrety rodziny Przebendowskich, w tym Ignacego Przebendowskiego. W kościele reformatów pw. św. Anny zachowało się epitafium Jakuba Wejhera, którego częścią jest niezwykle malowidło ścienne w prezbiterium, przedstawiające fundację Kalwarii Wejherowskiej, datowane na 1658 r. Wśród wielkoformatowych obrazów z tego czasu trzeba wymienić Oplakiwanie Chrystusa, Złożenie do grobu Chrystusa i Złożenie do Grobu NMP. Wyposażenie świątyni powstało w większości w 3 ćwierci XVIII w., a w jego skład wchodzi ołtarze, w tym ołtarz główny i ołtarze boczne z obrazami, m.in. słynny obraz Matki Boskiej Wejherowskiej, ambona, balustrada komunijna czy prospekt organowy. Wspomnieć trzeba także o rokokowych sprzętach w zakrystii m.in. szafie ściennej i lavabo.

6.6. Wartości niematerialne

W 2011 r. Polska przyjęła **Konwencję UNESCO z 2003 r. w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego**. Mianem wartości niematerialnych określa się dziedzictwo kulturowe przekazywane z pokolenia na pokolenie, pielęgnowane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i historią, co zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania różnorodności kulturowej. Jednym z głównych celów Konwencji jest zapewnienie przetrwania niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Toteż zalecane jest rozpoznanie i udokumentowanie zachowanych jego elementów, a także zabezpieczanie, a następnie promowanie, przede wszystkim poprzez odpowiednio przygotowaną edukację. Najważniejszymi elementami tego dziedzictwa są **zachowane tradycje oraz język, jako podstawowy nośnik przekazu**.

Wejherowo to jeden z silniejszych ośrodków kultury kaszubskiej, gdzie pielęgnuje się miejscowe tradycje i obyczaje, również w zakresie wartości niematerialnych. Bardzo istotne wydaje się pielęgnowanie języka kaszubskiego. **Język kaszubski**, prześladowany w okresie germanizacji tego regionu, jak i tępiący za czasów komunistycznych, jest obecnie nauczany w niektórych szkołach. Również dwujęzyczne polsko-kaszubskie tablice stanęły na granicach miasta. Natomiast komunikacja miejska wprowadza kaszubskie nazwy przystanków linii autobusowych.

Kaszubi w odróżnieniu od mieszkańców innych regionów, mogą pochwalić się **literaturą** we własnym języku. Pierwszym Kaszubem piszącym w rodzimym języku był Florian Ceynowa (1817-1881). Jeszcze za jego życia narodził się inny znany autor dzieł kaszubskich Hieronim Derdowski. Działał także Aleksander Majkowski. Dzięki nim przetrwał język kaszubski.

Z kulturą językową związane są **sztuki widowiskowe, czy teatralne oraz tradycje muzyczne**: śpiewacze, instrumentalne. Te ostatnie często łączy się z tradycyjnymi obrzędami związanymi z obchodami świąt religijnych np. procesja w święto Bożego Ciała, czy święcenie ziół w święto Matki Boskiej Zielnej, a szczególnie w znacznie rozwiniętym ruchu pątniczym związanym z Kalwarią Wejherowską. Dotyczy to również uroczystości świeckich np. wśród młodzieży żywej tradycji ognisk w noc świętojańską. Ważne są również **tradycje i przekazy ustne**: m.in. bajki, przysłowia, pieśni, oracje, opowieści wspomnieniowe i wierzeniowe, historie, przemowy, lamentsy pogrzebowe, zawołania handlowe.

Język kaszubski to także zachowywanie **tradycyjnych nazw geograficznych**, do których należą nazwy ulic: szosa pętkowicka, dzielnic: Wejherowo-Zamek czy Wejherowo-Cementownia.

Charakterystyczna dla tego regionu jest także **kuchnia kaszubska** stosowana nie tylko w prywatnych domach, ale także w licznych restauracjach, przyciągająca turystów i mieszkańców pobliskiego Trójmiasta.

Wszystkie te wspólne elementy związane z niematerialnym dziedzictwem doskonale budują poczucie tożsamości mieszkańców, wzmacniając ciągłość tradycji szczególnie wśród młodego pokolenia.

6.7. Zasoby muzealne

Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie jest spadkobiercą placówki działającej już od 1912 r. w Sopocie, założonej przez Aleksandra Majkowskiego. Część tych zbiorów stało się zaczątkiem kolekcji gromadzonej początkowo w Miejskiej Bibliotece Publicznej, a od 1968 r. w powołanym przez wejherowskie władze Muzeum, które pierwszą siedzibę miało w kamienicy przy ul. Sienkiewicza 10. Stopniowo rozbudowywane zbiory przechowywane były w budynku przy ul. Sobieskiego 239 i przy ul. Wałowej 14a.

W dzisiejszej siedzibie, czyli w pałacu Przebendowskich-Keyserlingków, muzeum funkcjonuje od 1995 r. Obecnie liczy kilka działów: Literatury i Prasy; Rękopisów i Starodruków; Fotografii i Dokumentów Życia Społecznego; Sztuki i Etnografii; Muzyki; Edukacji i Upowszechniania; Zasobów Cyfrowych; Księgowo-Administracyjny. Materiały zgromadzone w placówce są udostępniane na stronie Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej.

W dniu 1 października 2019 r. otwarto w Wejherowie Książnicę prof. Gerarda Labudy. Nowa placówka ma na celu upamiętnienie patrona, upowszechnianie wiedzy o nim oraz o historii Kaszubów. Służy promocji nauki, zwłaszcza historii i kultury oraz współpracy międzynarodowej w tym zakresie.

Pełni również funkcję kulturotwórczą i jest miejscem organizacji wystaw, wykładów, konkursów, warsztatów, szkoleń, spotkań.

Od 2015 r. działa w Wejherowie Muzeum Piaśnickie z siedzibą w zabytkowej Villa Musica z 1926 r., należącej przed drugą wojną do zasłużonej dla miasta rodziny Panek. Zadania Muzeum prezentowane są jako wielotorowe. Z jednej strony będzie to gromadzenie materiałów dokumentujących zbrodnię piaśnicką, również sylwetki ludzi, którzy stanowili ówczesną elitę kulturalną nie tylko Wejherowa. Z drugiej strony działalność muzeum będzie kontynuacją salonu kulturalnego prowadzonego przed II wojną przez doktora Franciszka Panka i jego córki, z których dwie zostały zamordowane w Piaśnicy.

6.8. Prawna ochrona zabytków

Formami prawnej ochrony zabytków jakie przewiduje ustawa jest **wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego i ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Z powyższych form ochrony na terenie miasta Wejherowa występują** obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych, ruchomych i archeologicznych oraz stosowne zapisy w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, uwzględniających obiekty objęte Gminną Ewidencją Zabytków.

a. rejestr zabytków

Rejestr zabytków nieruchomych. Obecnie rejestr zabytków nieruchomych liczy 14 decyzji obejmujących trzy zespoły obiektów (zespół Kalwarii Wejherowskiej, zespół pałacowo-ogrodowo-parkowy Wejherów, Przebendowskich i Keyserlingków oraz zespół klasztoru reformatów i kościoła pw. św. Anny), jeden układ urbanistyczno-krajobrazowy miasta, a także poszczególne budynki. Najstarszy wpis do rejestru miał miejsce w 1971 r., a ostatni w 2014 r.

Rejestr zabytków archeologicznych. Zawiera cztery decyzje o wpisie do rejestru, z których trzy dotyczą osad wielokulturowych pochodzących z okresu wpływów rzymskich oraz wczesnośredniowiecznych odnalezionych w Nanicach, na zach. od ul. Chopina i w Śmiechowie w rejonie ul. Staffa oraz ul. Fenikowskiego. Jedna decyzja odnosi się do cmentarzyska z epoki żelaza, zlokalizowanego w obrębie Śmiechowa, w rejonie ul. Sikorskiego i Wschodniej.

Rejestr zabytków ruchomych. Obejmuje dwie decyzje o wpisie do rejestru pochodzące z początku lat 70 XX w., dotyczące wyposażenia dwóch kościołów: kościoła klasztorного pw. św. Anny i kościoła parafialnego pw. Trójcy Świętej.

Decyzje wymieniają głównie paramenty kościelne, czyli ołtarze z obrazami, chrzcielnice itp, także wyposażenie zakrystii. Ponadto przechowywane w kościele parafialnym świeckie portrety fundatorów i dobroczyńców świątyni czyli trumienne portrety Wejherów oraz portrety rodziny Przebendowskich.

b. ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Ochronę zabytków zapewniają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które muszą uzyskać uzgodnienie wojewódzkiego konserwatora zabytków. Obejmują ochroną obiekty wpisane, a także niewpisane do rejestru, a umieszczone w Gminnej Ewidencji Zabytków, zabytki archeologiczne i zieleni komponowaną. Ustalenia w miejscowym planie wskazują wybrane elementy krajobrazu kulturowego objętego ochroną, w tym istotne elementy kompozycyjne takie jak osie widokowe, sylwety czy dominanty.

6.9. Gminna Ewidencja Zabytków

Gminna Ewidencja Zabytków liczy obecnie **564** karty adresowe dzieł architektury i budownictwa, zespołów zabudowy, cmentarzy oraz zieleni. Najliczniejszą grupę stanowi budownictwo mieszkaniowe, wśród których znajdują się zarówno kamienice, jak i wille czy domy kilkunastopokoleniowe. W ostatnich latach dołączono do nich najciekawsze przykłady realizacji z okresu modernizmu, powstałe w czasach II Rzeczypospolitej.

Zespół kart adresowych Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Miasta Wejherowa powstał w 2008 r. Wykaz obiektów został zamieszczony w załączniku do Uchwały Nr V/190/2008 Rady Miasta Wejherowa z dnia 01.04.2008 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Wejherowa na lata 2008-2011 (Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2008 r., Nr 60 poz. 1701). Zbiór kart adresowych liczył wówczas 580 obiektów, przy czym były to głównie zabytki architektury i budownictwa, elementy małej architektury, zieleni komponowana, a także cmentarze; natomiast nie ujęto zabytków archeologicznych. Bieżące monitorowanie stanu obiektów przez pracowników Biura Zespołu Miejskiego Konserwatora Zabytków w ciągu kolejnych lat wykazało rozbiórkę lub utratę wartości zabytkowych niektórych obiektów. Toteż do sierpnia 2021 r. wyłączono z zasobu Gminnej Ewidencji Zabytków następujące obiekty:

4. ul. 10 Lutego 8, kamienica

9. ul. 12 Marca 159, dom

113. ul. Dąbrowskiego 3, dom

114. ul. Dąbrowskiego 3, słupki ogrodzeniowe

184. ul. Klasztorna 11, magazyn w zespole browaru

191. ul. Klasztorna 32, kamienica

243. ul. Marynarki Wojennej 54, budynek gospodarczy w zespole d. cegielni ob. leśniczówki

249. ul. Mostowa leśniczówka w zespole leśniczówki

250. ul. Mostowa, budynek gospodarczy w zespole leśniczówki

295. ul. Pułaskiego 8, dom

441. ul. Strzelecka 13, dom

449. ul. Śmiechowska 9, dom

463. ul. Św. Jacka 14, kostnica w zespole szpitala NMP

525. ul. Wniebowstąpienia 5, dom

528. ul. Wniebowstąpienia 13, dom

544. ul. Zamkowa 12, dom

W sumie wyłączono z Gminnej Ewidencji Zabytków 16 obiektów, pozostawiając w jej zasobie 564 aktualne karty adresowe.

Wśród obiektów Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Miasta Wejherowa przeważają budynki **mieszkalne**, wśród których największą grupę stanowią kamienice. Są to przede wszystkim realizacje z końca XIX w., przełomu XIX/XX w. oraz z początku ubiegłego stulecia (eklektyczne kamienice przy ul. Jana III Sobieskiego nr 229, 268, 270, 288, przy ul. 3 Maja 9, czy przy Placu Wejhera 1, 2, 3, jak również secesyjne n.p. przy ul. Jana III Sobieskiego 223). Zachowała się także pokaźna ilość budowli modernistycznych, realizowanych w latach trzydziestych XX w. (kamienice przy ul. Kościuszki 14, 16, 18, 20 oraz ul. 3 Maja 7).

Najcenniejszymi, legitymizującymi się jednocześnie najstarszą metryką jest aż 36 **obiektów sakralnych**. Wśród nich 26 to kaplice, wyróżniające się w skali całego regionu Kalwarii Wejherowskiej. Zespół kalwaryjny zawiera zarówno XVII-wieczne budowle fundacji założyciela miasta oraz jego rodziny, jak i późniejsze, głównie XIX-wieczne realizacje. Całe założenie zostało poddane starannej rewitalizacji zakończonej w 2008 r., dzięki znacznym środkom unijnym, zdobywając następnie liczne nagrody i wyróżnienia za jakość prac konserwatorskich (2008 r. Konkurs „Polska Pięknieje”, w 2009 r. „Zabytek Zadbane”). Także zespół klasztoru reformatów z kościołem pw. Św. Anny jest starannie remontowany od kilku lat (elewacje kościoła, sygnaturka, dach i więźba, a także budynki klasztorne), głównie dzięki dotacjom miasta, powiatu, województwa oraz ministerstwa kultury i dziedzictwa narodowego.

Kolejna kategoria obiektów reprezentowana szeroko to **budynki użyteczności publicznej**, czyli 53 obiekty stanowiące siedziby administracji, szkół, czy szpitali. Tak liczna grupa tej kategorii zabytków to świadectwo funkcjonowania miasta jako siedziby władz powiatowych już od 1818 r. W tej grupie na uwagę zasługuje zespół szpitala psychiatrycznego zaprojektowanego przez firmę Gropius&Schmieden i otwartego w 1883 r. Zachowany bez większych zmian do naszych czasów, funkcjonalnie podzielony, obecnie mieści siedziby różnych instytucji. Część z obiektów była ostatnio poddawana pracom remontowym, w tym na uwagę zasługuje bardzo staranna renowacja tzw. domu lekarzy, przeprowadzona przez nowego właściciela czyli Starostwo Powiatowe. Z drugiej strony nie wszyscy właściciele zabytków dbają o zachowanie cennej tkanki zabytkowej. Takim przykładem był remont wnętrza znakomitego przykładu miejscowego modernizmu, czyli siedziby Powiatowej Kasy Chorych przy ul. Puckiej 11, projektu Leonarda Mendelskiego z Poznania. W trakcie prac usunięto większość zachowanego wystroju (posadzki na parterze, balustrady schodów).

W aktualnej Gminnej Ewidencji Zabytków ujęto także 23 budynki **przemysłowo-gospodarcze**, nie licząc budynków gospodarczych towarzyszących zabudowie mieszkalnej. Zwracają uwagę zespoły młyńskie, zarówno nadal funkcjonujący w dobrym stanie zespół młyna wodnego Cedron, jak również zabudowania przy ul. Staromłyńskiej 19, czy świeżo wyremontowany młyn przy ul. Zamkowej 6.

Z zabytków **zieleni komponowanej** wymienić należy zachowane zabytkowe założenia 4 cmentarzy: najstarszego rzymskokatolickiego w rejonie ulic 3 Maja i Sportowej, funkcjonującego od 1822 r., z szeregiem historycznych nagrobków osób zasłużonych dla miasta, nieczynnego cmentarza szpitala psychiatrycznego, kolejnego czyli cmentarza ewangelickiego czynnego od 1823 r., a obecnie zamienionego na park miejski (Park Kaszubski), wreszcie cmentarza rzymskokatolickiego w Śmiechowie, przy ul. Roszczyńskiego, działającego od 1942 r. W przygotowaniu jest włączenie do GEZ także pozostałości kirkutu na granicy z Bolszewem.

Ponadto ujęto w wykazie GEZ 6 alei ulicznych, jeden szpaler lipowy przy ul. Kościuszki, a przede wszystkim park przypałacowy Przebendowskich-Keyserlingków, aktualnie, po zakrojonych na dużą skalę pracach renowacyjnych to Park Miejski im. dr Aleksandra Majkowskiego.

6.10. Zabytki o najważniejszym znaczeniu dla miasta

Wejherowo zostało ukształtowane przestrzennie w połowie XVII w., kiedy powstał regularny układ nowożytnego miasta powiązanego kompozycyjnie z Kalwarią. Późniejsza zabudowa, w tym zespół rezydencjonalny w XVIII w. i dzielnic XIX-wiecznych, stanowiła kontynuację i rozwinięcie pierwotnego planu. Toteż najważniejszymi zabytkami dla Wejherowa są układy przestrzenne: urbanistyczno-krajobrazowy miasta oraz architektoniczno-krajobrazowy Kalwarii.

Na uwagę zasługuje także zespół pałacowo-ogrodowo-parkowy Wejherów, Przebendowskich i Keyserlingków, jako przykład założenia rezydencjonalnego przekształcanego przez kolejnych właścicieli stopniowo w trakcie minionych stuleci do stanu obecnego.

Należy także wspomnieć o obiektach sakralnych, które powstały jeszcze przy udziale założyciela miasta, a przez następne wieki były rozbudowane i wypełnione cennym wyposażeniem. Kościół klasztorny św. Anny i kościół parafialny pw. Trójcy Świętej to nie tylko ważne elementy kompozycyjne w układzie Wejherowa, ale także miejsca skupiające liczne dzieła sztuki, historyczne pamiątki, wreszcie stanowiące nekropolie związane z najważniejszymi dla miasta osobami.

W strukturze przestrzennej i budowlanej miasta znaczące miejsce zajmuje także zabytek wprawdzie nie wpisany do rejestru zabytków, lecz rozmachem założenia i poziomem architektonicznym wyrastający poza skalę regionu, czyli zespół szpitala psychiatrycznego, zaprojektowany przez znanego berlińskiego architekta H. Schmiedena.

Wśród nowszych realizacji zwraca uwagę jeszcze jednorodna, modernistyczna zabudowa przy ul. Hallera, gdzie indywidualnie zaprojektowane wille otoczono zielonymi ogrodami, a całość łączy lipowa aleja.

6.11. Obiekty postulowane do wpisu do rejestru zabytków

Ostatni wpis do rejestru zabytków nieruchomości miał miejsce w 2014 r., tymczasem w Wejherowie jeszcze wiele obiektów oczekuje na prawną ochronę konserwatorską.

Z pewnością należy taką ochronę zapewnić wspomnianemu już **zespołowi szpitala psychiatrycznego**, założeniu stanowiącemu doskonały przykład rozwiązania pod względem nie tylko architektonicznym ale i funkcjonalnym, z własnym zapleczem gospodarczym, zielenią komponowaną, a nawet cmentarzem.

W rejestrze zabytków powinny znaleźć się również nowsze realizacje, przede wszystkim z czasu modernizmu, którego doskonałe przykłady zachowały się w Wejherowie. Sztandarowym dziełem pozostaje **gmach Powiatowej Kasy Chorych przy ul. Puckiej 11**, zaprojektowany w 1929 r. przez znanego poznańskiego architekta Leonarda Mendelskiego. Budynek ostatnio już stracił część pierwotnego wystroju wnętrza, lecz nadal stanowi znakomity przykład architektury międzywojennej. Podobnie chronić należy **układ i zabudowę ul. Hallera**, aby ocalić pierwotny projekt zespołu modernistycznej architektury powiązanej z zielonymi terenami ogrodów, a wśród nich jeden z najciekawszych przykładów miejscowego budownictwa modernistycznego czyli willę miejskiego architekta Stanisława Świątkiewicza przy ul. Hallera 14, zaprojektowaną dla własnej rodziny.

7. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Marka miasta zbudowana na historycznym dorobku kulturowym 2. Wizerunek miasta jako duchowej stolicy Kaszub stanowiącej ośrodek turystyki sakralnej 3. Skala historycznego układu przestrzennego miasta 4. Unikatowy zwarty układ założenia Kalwarii Wejherowskiej oraz zespołu pałacowo-ogrodowo-parkowego powiązane funkcjonalnie z historycznym centrum miasta 5. Unikatowa, nowożytna fundacja na Pomorzu i jedyne prywatne miasto 6. Spójność różnorodnych historycznych stylów architektonicznych w układzie historycznym miasta	1. Standard techniczny obiektów zabytkowych wynikający z zaszczości polityki prowadzonej w okresie PRL – nacjonalizacji lokali (rozcłonkowanie mieszkań, słaba kondycja finansowa mieszkańców, brak identyfikacji z miejscem i świadomości wartości kulturowych) 2. Niedostosowany historyczny układ komunikacyjny do aktualnych potrzeb funkcjonalnych 3. Ekspozycja i promocja głównie zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru 4. Koncentracja działań promujących historię wyłącznie na obszarze Śródmieścia 5. Kosztowne/kapitałochłonne utrzymanie w dobrym stanie technicznym i remontów

7. Powojenna architektura nie zakłócająca odbioru historycznych wnętrz urbanistycznych 8. Elementy środowiska naturalnego (wzgórza morenowe, rzeki, aleje drzew) jako świadkowie historii miasta, kompozycyjnie powiązane z historycznym zespołem zabudowy 9. Koncentracja zasobów dziedzictwa kulturowego na obszarze dobrze powiązanych komunikacyjnie 10. Odpowiednie ustalenia planistyczne w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków, ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków oraz innych o wartościach kulturowych 11. Udzielanie dotacji na remonty obiektów zabytkowych 12. Działania rewitalizacyjne na obszarze historycznego układu urbanistycznego miasta 13. Organizowanie wydarzeń historycznych i kulturowych 14. Promocja historii miasta	obektów zabytkowych 6. Chaos informacyjny zakłócający odbiór krajobrazu kulturowego
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania prac prowadzonych przy obiektach zabytkowych 2. Powszechność konkursów i plebiscytów (regionalnych, ogólnopolskich) promujących zabytki 3. Instytucje lokalne i media lokalne jako popularyzator miejscowej historii i tradycji 4. Rozwijająca się infrastruktura turystyczna jako siła napędowa gospodarki	1. Niedostosowane materiały, narzędzia i techniki remontu wykonywane przy obiektach zabytkowych 2. Zanik tradycyjnej sztuki budowlanej i rzemiosła, prace przy zabytkach wykonywane sposobem gospodarczym 3. Samowolne przebudowy i rozbudowy obiektów zabytkowych, nie uwzględniające historycznej formy i detalu obiektu 4. Brak bieżących konserwacji zabytków

5. Modernizacja szlaków kolejowych wraz z realizacją węzłów integracyjnych 6. Wzrastająca świadomość mieszkańców o estetyce otoczenia i właściwym użytkowaniu obiektów zabytków 7. Inicjatywy społeczne polegające na opiece nad zabytkami i promowaniu wiedzy o historii miasta 8. Zmiana nawyków komunikacyjnych polegająca na częstszym korzystaniu z transportu publicznego	5. Brak odpowiednich zabezpieczeń technicznych obiektów zabytkowych (przeciwpożarowych, przeciwwilgociowych, itp.) 6. Celowe działania właścicieli zmierzające do degradacji obiektów zabytkowych 7. Zwiększająca się ingerencją w zabytkową tkankę miasta poprzez elementy współczesnej technologii (fotowoltaika, wentylacja, anteny, stacje bazowe) 8. Nieodpowiednia ochrona struktury zabytku wynikająca z braku odpowiednich środków finansowych 9. Nieświadomość użytkowników i właścicieli o konieczności odpowiedniej ochrony i opieki nad zabytkami 10. Opór społeczny dla działań rewitalizacyjnych 11. Zanik tradycji i tożsamości lokalnej związany ze zmianą stylu życia 12. Akty wandalizmu i brak poszanowania dla kultury i tradycji 13. Niebezpieczne dla zachowania zabytków zjawiska pogodowe spowodowane zmianami klimatu (np. podtopienia) 14. Zwiększające się oddziaływanie ruchu samochodowego na historyczne centrum miasta 15. Wprowadzanie tzw. specustaw, pozwalających na realizację inwestycji bez odpowiednich uzgodnień organów ochrony zabytków i poza ustaleniami planów miejscowych
--	---

8. ZAŁOŻENIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zakłada, że Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa będzie stałym elementem składowym polityki miasta, przy czym władze miejskie staną się koordynatorem działań państwowych oraz samorządowych, angażując także

inne podmioty, w tym czynniki społeczne. Wdrożenie Programu poprzez wykonanie wskazanych zadań, pomoże w realizacji celów określonych przez ustawodawcę.

8.1. Cel programu

Zgodnie z zapisami Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami celem niniejszego programu będzie **wzmocniony poziom ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym Gminy Miasta Wejherowa**, służący zachowaniu zabytków, budowaniu tożsamości lokalnej oraz promocji turystycznej miasta.

8.2. Priorytety

Cel ten będzie realizowany w ramach 3 priorytetów:

Priorytet 1: **zachowanie dziedzictwa kulturowego miasta**

Priorytet 2: **kształtowanie krajobrazu kulturowego**

Priorytet 3: **wzmocnienie świadomości społecznej o znaczeniu dziedzictwa kulturowego**

Priorytet I		
Zachowanie dziedzictwa kulturowego miasta		
Kierunki działań		Zadania
1.	Bieżące wykonywanie prac zabezpieczających obiekty i obszary zabytkowe stanowiące własność Gminy Miasta Wejherowa	- Wykonywanie bieżących prac porządkowo-konserwacyjnych prowadzonych przy obiektach i obszarach objętych ochroną konserwatorską oraz w ich bezpośrednim otoczeniu - Zabezpieczanie obiektów i obszarów zabytkowych przed niepożądanymi działaniami takimi jak pożary, podtopienia, włamania - Zabezpieczanie obszarów stanowisk archeologicznych przed zniszczeniami, w tym przed zagrożeniami naturalnymi oraz kontrolowanie ich stanu - Pielęgnowanie zieleni objętej indywidualnie ochroną konserwatorską lub położonej na terenach objętych ochroną konserwatorską
2.	Realizowanie działań ochronnych poprawiających stan zachowania obiektów zabytkowych	- Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność Gminy Miasta Wejherowa - Dofinansowywanie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych

Priorytet I		
Zachowanie dziedzictwa kulturowego miasta		
Kierunki działań		Zadania
		niestanowiących własności Gminy Miasta Wejherowa • Prowadzenie polityki zmierzającej do ograniczania ruchu kołowego w historycznym centrum miasta
3.	Specjalistyczne rozpoznanie obiektów i zespołów zabytkowych	• Aktualizowanie Gminnej Ewidencji Zabytków z wyodrębnieniem zabytków archeologicznych • Wspieranie prac studialnych i badawczych dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego

Priorytet II		
Kształtowanie krajobrazu kulturowego		
Kierunki działań		Zadania
1.	Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego na podstawie dokumentów gminnych	• Aktualizowanie dokumentów planistycznych obejmujących obszary ochrony krajobrazu kulturowego oraz obszary stanowisk archeologicznych • Wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obiektów, zespołów i innych form o wartościach kulturowych (innych niż ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków) i określenie zasad ich ochrony • Przyjęcie Gminnego Programu Rewitalizacji
2.	Utrzymywanie spójnego krajobrazu kulturowego	• Planowanie inwestycji miejskich w oparciu o zlecone przez gminę specjalistyczne analizy przestrzenne w formie koncepcji urbanistyczno-architektonicznych • Przyjęcie tzw. uchwały krajobrazowej ustalającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń • Realizacja nowych lub rewitalizacja istniejących przestrzeni publicznych w historycznej tkance miejskiej

Priorytet III		
Wzmacnianie świadomości społecznej o znaczeniu dziedzictwa kulturowego		
Kierunki działań		Zadania
1.	Informowanie o wartościach dziedzictwa kulturowego	• Udostępnianie informacji o dziedzictwie kulturowym Wejherowa na stronie internetowej miasta • Współpraca z lokalnymi mediami w zakresie informowania i promowania wiedzy o ochronie zabytków
2.	Prowadzenie działalności dydaktycznej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	• Udział pracowników samorządu w szkoleniach w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami • Wzmocnienie dbałości o zabytki jako dobro powszechne, poprzez skierowaną do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, popularyzację wiedzy o zasobach kulturowych miasta, w tym na temat archeologicznego dziedzictwa kulturowego • Wspieranie prac studenckich z dziedziny historii miasta i konserwacji zabytków • Organizowanie miejskich wydarzeń rozpowszechniających historię miejsc i budujących tożsamość społeczności lokalnej, w tym na obszarze Nanic i Śmiechowa
3.	Ekspozowanie zasobów dziedzictwa kulturowego	• Opracowywanie i udostępnianie materiałów informujących o zabytkach ruchomych • Popularyzacja wzorcowych inwestycji budowlanych stanowiących uzupełnienie historycznej tkanki miejskiej oraz realizacji konserwatorskich • Wyróżnianie zabytków w przestrzeni miasta

9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zadania określone w Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa mogą być realizowane za pomocą następujących instrumentów:

- **prawnych** – obowiązujące przepisy prawne obejmujące ochronę i opiekę nad zabytkami, w tym prawo lokalne (np. uchwały rady miasta),
- **finansowych** – środki własne, zewnętrzne źródła finansowania,
- **społecznych** – poparcie i zaangażowanie lokalnej społeczności w działania na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami, świadomość i wiedza o dziedzictwie kulturowym, działalność stowarzyszeń, środki masowego przekazu,
- **koordynacji** – organizacja realizacji zadań, analizy i koncepcje, współpraca z ośrodkami naukowymi, kulturowymi, itp., programy określające politykę na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym,
- **kontrolnych** – baza danych o stanie zachowania obiektów i obszarów zabytkowych, prowadzonych pracach remontowych i konserwatorskich.

10. MECHANIZMY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa mogą być finansowane zarówno przez środki własne miasta jak i zewnętrzne źródła finansowania.

Podmiot finansujący	Źródło finansowania
Gmina Miasta Wejherowa	Środki własne Gminy Miasta Wejherowa
Marszałek Województwa Pomorskiego	Dotacje określone w uchwałach Sejmiku Województwa
Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków	Dotacje określone w zarządzeniach Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora

	Zabytków
Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu	Program „Ochrona zabytków” Celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne. Program „Infrastruktura kultury” Celem programu jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze.
Unia Europejska	• Fundusze Europejskie dla Pomorza (FEP) 2021-2027 • Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS) Fundusz dofinansowuje m.in. dziedzictwo kulturowe. • Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) Celem funduszu jest wsparcie realizacji projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. • Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej

11. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW

W ciągu najbliższych 4 lat obowiązywania Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa planowane są zadania inwestycyjne, planistyczno-programowe oraz promocyjno-edukacyjne dotyczące ochrony zabytków. Zadania te będą realizowane między innymi na podstawie przedsięwzięć ujętych w wieloletniej prognozie finansowej oraz w drodze stosownych uchwał

przysługujących dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Miasta Wejherowa uchwalona Uchwałą Nr VIIIk/XXVII/373/2021 Rady Miasta Wejherowa z dnia 16 sierpnia 2021 r. o zmianie uchwały Nr VIIIk/XXIII/286/2020 Rady Miasta Wejherowa z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia wieloletniej prognozy finansowej Gminy Miasta Wejherowa wskazuje poniższe przedsięwzięcia dotyczące ochrony zabytków:

- Instrument elastyczności oraz promocja w ramach projektu Rewitalizacja Śródmieścia Wejherowa - Propagowanie transportu publicznego,
- Rewitalizacja Śródmieścia Wejherowa,
- Kompleksowa termomodernizacja budynków komunalnych w Wejherowie w celu znaczącego obniżenia zapotrzebowania energetycznego - ograniczenie zapotrzebowania na energię cieplną,
- Prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków - Poprawa Stanu technicznego budynku,
- Kompleksowa termomodernizacja budynków komunalnych w Wejherowie - ograniczenie zapotrzebowania na energię cieplną dla budynków mieszkalnych,
- Przebudowa i adaptacja budynku mieszkalnego na "Kamienicę Sztuki" - Rozwój infrastruktury kulturalnej.

Jednostkami zaangażowanymi w realizację zadań Programu są odpowiednie wydziały Urzędu Miejskiego, Wejherowski Zarząd Nieruchomości Komunalnych, a także samorządowe instytucje kultury, czyli Wejherowskie Centrum Kultury i Miejska Biblioteka Publiczna im. Aleksandra Majkowskiego.

12. MONITORING I OCENA REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miasta Wejherowa na lata 2022-2025 powinna być przedmiotem systematycznego monitorowania. Monitoring służy następującym celom:

- dostarczaniu podmiotom biorącym udział w zarządzaniu miejscem lub obiektem informacji o skuteczności prowadzonych działań ochronnych,
- umożliwieniu stałej weryfikacji i ulepszania działań ochronnych,
- dostarczaniu organom sprawującym nadzór nad obszarem będącym przedmiotem ochrony danych o stanie przedmiotu ochrony,

- sporządzaniu okresowych raportów umożliwiających przegląd zadań w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Zgodnie z ustawowym wymogiem (art. 87 ust 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) Prezydent Miasta Wejherowa sporządza sprawozdanie za dwuletni okres realizacji Programu.

Kryteria określające realizację priorytetów Programu:

Priorytet I			
Zachowanie dziedzictwa kulturowego miasta			
Kierunki działań		Zadania	Kryteria oceny realizacji zadania
1.	Bieżące wykonywanie prac zabezpieczających obiekty i obszary zabytkowe stanowiące własność Gminy Miasta Wejherowa	• Wykonywanie bieżących prac porządkowo-konserwacyjnych prowadzonych przy obiektach i obszarach objętych ochroną konserwatorską oraz w ich bezpośrednim otoczeniu	• Zakres wykonanych bieżących prac porządkowo-konserwacyjnych • Zasięg wykonanych bieżących prac porządkowo-konserwacyjnych (położenie nieruchomości, lokalizacja obszaru)
		• Zabezpieczanie obiektów i obszarów zabytkowych przed niepożądanymi działaniami takimi jak pożary, podtopienia, włamania	• Rodzaj wykonanych zabezpieczeń • Zasięg wykonanych zabezpieczeń (położenie nieruchomości, lokalizacja obszaru)
		• Zabezpieczanie obszarów stanowisk archeologicznych przed zniszczeniami, w tym przed zagrożeniami naturalnymi oraz kontrolowanie ich stanu	• Rodzaj wykonanych zabezpieczeń (np. usuwanie samosiewów i drzew grożących zawaleniem, zabezpieczanie osuwisk) • Zasięg/obszar wykonanych zabezpieczeń • Wynik przeprowadzonych kontroli • Zasięg/obszar przeprowadzonych kontroli

Priorytet I Zachowanie dziedzictwa kulturowego miasta		
Kierunki działań	Zadania	Kryteria oceny realizacji zadania
	Pielęgnowanie zieleni objętej indywidualnie ochroną konserwatorską lub położonej na terenach objętych ochroną konserwatorską	- Rodzaj wykonanych działań pielęgnacyjnych - Zasięg wykonanych działań pielęgnacyjnych
2.	Realizowanie działań ochronnych poprawiających stan zachowania obiektów zabytkowych	- Zakres prac remontowo-konserwatorskich - Zasięg prac remontowo-konserwatorskich (położenie nieruchomości) - Etap zaawansowania prac remontowo-konserwatorskich
		- Kwota udzielonych dotacji - Zakres prac stanowiących przedmiot dotacji - Położenie nieruchomości objętej dofinansowaniem
		Zakres podjętych działań dotyczących ograniczania ruchu kołowego
3.	Specjalistyczne rozpoznanie obiektów i zespołów zabytkowych	Zakres podjętych działań dotyczących aktualizacji (np. wpisanie lub wykreślenie obiektu, aktualizacja kart adresowych)
		- Rodzaj udzielonego wsparcia - Tematyka i forma prac (np. studia historyczno-urbanistyczne, krajobrazowe, katalogi zachowanego detalu architektonicznego, małej architektury)

Priorytet II Kształtowanie krajobrazu kulturowego		
Kierunki działań	Zadania	Kryteria oceny realizacji zadania
1. Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego na podstawie dokumentów gminnych	Aktualizowanie dokumentów planistycznych obejmujących obszary ochrony krajobrazu kulturowego oraz obszary stanowisk archeologicznych	Liczba podjętych przystąpień lub uchwalonych nowych planów miejscowych (w tym zmian planów) obejmujących obszary/obiekty o wartościach kulturowych
	Wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obiektów, zespołów i innych form o wartościach kulturowych (innych niż ujętych w gminnej ewidencji zabytków) i określenie zasad ich ochrony	- Lokalizacja obiektów/zespołów/form objętych ochroną konserwatorską na podstawie planu miejscowego w uchwalonych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego - Zakres ochrony
	Przyjęcie Gminnego Programu Rewitalizacji	Zakres podjętych działań zmierzających do uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji
2. Utrzymywanie spójnego krajobrazu kulturowego	Planowanie inwestycji miejskich w oparciu o zlecone przez gminę specjalistyczne analizy przestrzenne w formie koncepcji urbanistyczno-architektonicznych	- Liczba zleconych koncepcji - Zakres i przedmiot zleconych koncepcji
	Przyjęcie tzw. uchwały krajobrazowej ustalającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń	Zakres podjętych działań zmierzających do uchwalenia tzw. uchwały krajobrazowej
	Realizacja nowych lub rewaloryzacja istniejących przestrzeni publicznych w historycznej tkance miejskiej	- Obszar objęty realizacją nowych lub rewaloryzacją istniejących przestrzeni publicznych - Funkcja nowych lub rewaloryzowanych przestrzeni publicznych

Priorytet III			
Wzmacnianie świadomości społecznej o znaczeniu dziedzictwa kulturowego			
Kierunki działań		Zadania	Kryteria oceny realizacji zadania
1.	Informowanie o wartościach dziedzictwa kulturowego	• Udostępnianie informacji o dziedzictwie kulturowym Wejherowa na stronie internetowej miasta	• Zakres udostępnionych informacji • Format udostępnionych informacji (np. mapa, tabela, artykuł)
		• Współpraca z lokalnymi mediami w zakresie informowania i promowania wiedzy o ochronie zabytków	• Zakres współpracy z lokalnymi mediami
2.	Prowadzenie działalności dydaktycznej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	• Udział pracowników samorządu w szkoleniach w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami	• Tematyka poszczególnych szkoleń • Liczba uczestników poszczególnych szkoleń
		• Wzmocnienie dbałości o zabytki jako dobro powszechne, poprzez skierowaną do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, popularyzację wiedzy o zasobach kulturowych miasta, w tym na temat archeologicznego dziedzictwa kulturowego	• Zakres podjętych działań edukacyjnych
		• Wspieranie prac studenckich z dziedziny historii miasta i konserwacji zabytków	• Rodzaj udzielonego wsparcia • Tematyka prac
		• Organizowanie miejskich wydarzeń rozpowszechniających historię miejsc i budujących tożsamość społeczności lokalnej, w tym na obszarze Nanic i Śmiechowa	• Liczba zorganizowanych wydarzeń • Tematyka wydarzeń (np. najciekawsze kamienice mieszczańskie, różnowyznaniowe cmentarze, zabytki techniki, kompozycje

Priorytet III			
Wzmacnianie świadomości społecznej o znaczeniu dziedzictwa kulturowego			
Kierunki działań		Zadania	Kryteria oceny realizacji zadania
			zieleni w mieście) • Forma wydarzeń • Lokalizacja wydarzeń
3	Ekspozowanie zasobów dziedzictwa kulturowego	• Opracowywanie i udostępnianie materiałów informujących o zabytkach ruchomych	• Forma opracowanych materiałów (np. foldery, przewodniki, mapki) • Zakres informacji zawartych w materiałach • Sposób rozpowszechniania
		• Popularyzacja wzorcowych inwestycji budowlanych stanowiących uzupełnienie historycznej tkanki miejskiej oraz realizacji konserwatorskich	• Przedmiot i zakres podjętych działań • Sposób popularyzacji (np. artykuł prasowy, wystawa)
		• Wyróżnianie zabytków w przestrzeni miasta	• Sposób wyróżniania (np. za pomocą odpowiedniego oświetlenia i oznakowania zabytku) • Funkcja i lokalizacja wyróżnionego obiektu/obszaru

13. ANEKSY**13.1. Literatura przedmiotu**

- Ziemia Wejherowska, praca zbiorowa, Gdańsk 1980
- Historia Wejherowa, pod red. J. Borzyszkowskiego, Wejherowo 1998.
- B. i T. Żmuda-Trzebiatowscy, Ziemia Wejherowska na dawnych pocztówkach, Gdańsk 2004.
- F. Schultz, Dzieje powiatu wejherowskiego i puckiego, Gdańsk-Wejherowo 2011.

13.2. Materiały

- Wejherowo - studium historyczno-urbanistyczne, T. 1-4, autorzy: M. Kaliszczak, I. Różańska, W. Szczuczko, zdjęcia: M. Kaliszczak, A. Wołosewicz, M. Simczenkowski, A. Kolečki, PPKZ oddział w Gdańsku, Gdańsk 1983.
- Karty ewidencyjne zabytków architektury i budownictwa (tzw. białe karty), karty ewidencyjne i ewidencja cmentarzy w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Gdańsku.
- Archiwalne karty adresowe (fiszki w archiwum Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Gdańsku).
- Decyzje administracyjne o wpisie do rejestru zabytków nieruchomych, ruchomych i archeologicznych w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Gdańsku.
- Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych, archeologicznych i ruchomych.
- Wykaz Gminnej Ewidencji Zabytków.

13.3. Rejestry zabytków**REJESTR ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH - A**

L.P.	OBIEKT	ADRES	NR REJESTRU	DATA WPISU
1.	Szpital	Pl. Wejhera 15	521, d. 370	15.06.1971 r.
2.	Dom młynarza	ul. Kochanowskiego 3, d. 12	522, d. 371	15.06.1971 r.
3.	Dom	Pl. Wejhera 10	523, d. 372	15.06.1971 r.
4.	Zespół pałacowo-ogrodowo-parkowy Wejherów, Przebendowskich i Keyserlingków	ul. Zamkowa	525, d. 374	15.06.1971 r. Zmiana decyzji 31.08.2011 r.
5.	Kościół paraf. pw. Trójcy Przenajświętszej	ul. Kościuszki 2	527, d. , 377	18.06.1971
	Mur cmentarny przy kościele pw. Trójcy Przenajświętszej	ul. Kościuszki 2	527, d. 376	15.06.1971
6.	Zespół poreformacki: kościół klasztorny ob. paraf. pw. św. Anny oraz 3 najstarsze skrzydła klasztoru	ul. Reformatów 19	528, d. 378	18.06.1971 r. Zmiana decyzji 19.12.2012 r.
7.	Zespół urbanistyczno-krajobrazowy miasta		957, d. 818	26.02.1979 r.
8.	Założenie architektoniczno-		1086, d. 910	08.09.1985 r.

	krajobrazowe Kalwarii Wejherowskiej			
9.	Dom	ul. Sobieskiego 239	1236, d. 1043	20.07.1988 r.
10.	Budynek magazynowy	ul. Wałowa 14a	1237, d. 1044	20.07.1988 r.
11.	Willa z posesją	ul. Ofiar Piaśnicy 6	1722, d. 1218	12.02.2001 r. Zmiana decyzji 24.04.2001 r.
12.	Budynek Sądu Rejonowego z działką oraz willa z działką	ul. Sobieskiego 302, 304	1792	30.11.2006 r.
13.	Kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki par. pw. św. Leona Wielkiego i św. Stanisława Kostki	ul. Sobieskiego 235	1890	05.11.2012 r.
14.	Dom z działką	ul. Wybickiego 1	1903	22.07.2014 r.

REJESTR ZABYTKÓW RUCHOMYCH - B

L.P.	OBIEKT	MIEJSCE	NR REJESTRU	DATA WPISU
1.	1) Ołtarz główny	Wypożyczenie kościół par. pw. Trójcy Świętej	62, d. B- 69/71	25.10.1971 r.
2.	2) Ołtarz boczny			
3.	3) Obraz Św. Wojciech z ołtarza bocznego			
4.	4) Ołtarz boczny NMP Nieustającej Pomocy			
5.	5) Chrzcielnica			
6.	6) Ambona			
7.	7) Szafa w zakrystii			
8.	8) Szafa w zakrystii			
9.	9) Obraz Ukrzyżowanie			
10.	10) Portret trumienny Jakuba Wejhera			
11.	11) Portret trumienny Joanny Katarzyny Wejher			
12.	12) Portret młodzieńca z rodu Przebendowskich			
13.	13) Portret mężczyzny z rodu Przebendowskich			
14.	14) Portret kobiety z rodu Przebendowskich			
15.	15) Portret Ignacego Przebendowskiego			
16.	16) Miedzioryt plan i widok Wejherowa			
17.	17) Tkanina – tarcze herbowe (plebania)			
18.	18) Płyty herbowe (plebania)			
19.	19) Tablice herbowe (plebania)			

L.P.		OBIEKT	MIEJSCE	NR REJESTRU	DATA WPISU
20.	20)	Tablica epitafijna			
21.	21)	Tablica epitafijna 2			
22.	22)	Krucyfiks (plebania)			
23.	23)	Krucyfiks			
24.	24)	Świecznik wiszący			
25.	25)	Zamek drzwiowy (zakrystia)			
26.	26)	Rzeźba św. Piotra (fasada)			
27.	27)	Rzeźba św. Pawła (fasada)			
28.	1)	Ołtarz główny	Wyposażenie kościoła pw. Św. Anny	74, d. B- 71/71	08.11.1971 r.
29.	2)	Ołtarz boczny Św. Antoniego			
30.	3)	Ołtarz boczny NMP			
31.	4)	Ołtarz boczny św. Józefa			
32.	5)	Ołtarz boczny św. Anny			
33.	6)	Ołtarz na chórze muzycznym			
34.	7)	Ambona			
35.	8)	Balustrada komunijna			
36.	9)	Konfesoniał (zakrystia)			
37.	10)	Lavabo			
38.	11)	Zegar szafkowy			
39.	12)	Szafa w zakrystii			
40.	13)	Malowidło ściennie Św. Anna z Marią			
41.	14)	Malowidło ściennie św. Franciszek			
42.	15)	Malowidło ściennie św. Antoni Padewski			
43.	16)	Łoża patronacka			
44.	17)	Obraz św. Antoni z ołtarza bocznego			
45.	18)	Obraz MB Wejherowska z ołtarza bocznego NMP			
46.	19)	Obraz Ścięcie św. Jakuba Apostoła			
47.	20)	Obraz Św. Anna nauczająca Marię z ołtarza bocznego św. Anny			
48.	21)	Obraz Zakonnik z krucyfiksem z ołtarza bocznego			
49.	22)	Rzeźba krucyfiks			
50.	23)	Boazeria w zakrystii			

L.P.		OBIEKT	MIEJSCE	NR REJESTRU	DATA WPISU
51.	24)	Portal w zakrystii			
52.	25)	Drzwi w zakrystii			
53.	26)	Drzwi do zakrystii			
54.	27)	Feretron			
55.	28)	Krucyfiks procesyjny			
56.	29)	Malowidło ścienne Fundacja Kalwarii			
57.	30)	Obraz Oplakiwanie Chrystusa			
58.	31)	Obraz Złożenie NMP do grobu			
59.	32)	Obraz Złożenie Chrystusa do grobu			
60.	33)	Obraz Ecce Homo			
61.	34)	Obraz Święty w stroju kardynalskim			
62.	35)	Obraz Św. Franciszek z Asyżu			
63.	36)	Obraz Ostatnia Wieczerza			
64.	37)	Obraz NMP ze Świętej. Lipki			
65.	38)	Obraz NMP Liberatrix Salinis			
66.	39)	Obraz NMP Agualiensis			
67.	40)	Obraz Maria Bona			
68.	41)	Rzeźba ludowa krucyfiks			
69.	42)	Krucyfiks ołtarzowy			
70.	43)	Krucyfiks ołtarzowy			
71.	44)	Okucia drzwi zakrystii			
72.	45)	Tarcza zwornika w kaplicy św. Józefa			
73.	46)	Relikwiarz			
74.	47)	Relikwiarz wiszący			

REJESTR ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH - C

L.P.	OBIEKT	POŁOŻENIE	NR. REJESTRU	DATA WPISU
1.	Cmentarzysko płaskie z wczesnej epoki żelaza	Pd.-zach. od dworca SKM Wejherowo-Śmiechowo, na pd. i pn. od ul. Sikorskiego, ok. 825 m na pd.-zach. od punktu wys. 102,0 i ok. 825 m na pn.-	391/A, nowy nr C-475	29.12.1983

		wsch. od punktu wys. 92,0, na terasie nadzalewowej rzeki Redy		
2.	Osada z okresu wpływów rzymskich i okresu wczesnego średniowiecza	Na pn. od stacji kolejowej Wejherowo-Smiechowo, nad Pradolina rzeki redy, oddalone ok. 900 m na pd.-wsch. od punktu wys. 72, na pn. od ul. L.Staffa.	416/A, nowy nr C-500	22.10.1986
3.	Osada	Na zach. od szosy z Nanic do Kapina, około 270 m na pn.-wsch. od punktu wys. 33 i około 520 m na pd. od punktu wys. 102, na wyniesieniu ograniczonym od pn. i zach. lasem i łąkami.	418/A, nowy nr C-501	22.10.1986
4.	Osada	Na pn. od linii kolejowej, na pn. od rzeki Redy, około 1000 m na pd.-wsch. od punktu wys. 102, na terasie rzeki Redy przylegającej do Pradoliny Redy.	419/A Nowy nr C-502	22.10.1986

13.4. Gminna Ewidencja Zabytków

WYKAZ GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
1.	10 Lutego	3	kamienica	
2.	10 Lutego	6	kamienica	
3.	10 Lutego	7	kamienica	
4.	10 Lutego	9	dom	w zespole dworca kolejowego
5.	10 Lutego	10	dom	w zespole dworca kolejowego
6.	10 Lutego	11	dom	w zespole dworca kolejowego
7.	12 Marca	155	dom	
8.	12 Marca	160	willa	
9.	12 Marca	162	dom	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
10.	12 Marca	168	willa	
11.	12 Marca	168	ślupki ogrodzeniowe	
12.	12 Marca	170	willa	
13.	12 Marca	171	dom	
14.	12 Marca	179	kamienica	
15.	12 Marca	182	kamienica	
16.	12 Marca	182	budynek gospodarczy	
17.	12 Marca	183	kamienica	
18.	12 Marca	185	kamienica	
19.	12 Marca	186	kamienica	
20.	12 Marca	187	kamienica	aktualny adres: 12 Marca 187, 187A
21.	12 Marca	188	dom	
22.	12 Marca	190	kamienica	
23.	12 Marca	191	kamienica	
24.	12 Marca	192	kamienica	
25.	12 Marca	193	kamienica	
26.	12 Marca	194	kamienica	
27.	12 Marca	196	dom dwurodzinny	
28.	12 Marca	198	dom	
29.	12 Marca	199	kamienica	
30.	12 Marca	199	budynek mieszkalno - gospodarczy	w zespole młyna wodnego, aktualny adres: 12 Marca 199A, 199B
31.	12 Marca	199	magazyn - wozownia	w zespole młyna wodnego, aktualny adres: położony na działce 119/1 obr. 15

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
32.	12 Marca	201	kamienica	w zespole młyna wodnego
33.	12 Marca	201	młyn	w zespole młyna wodnego na tyłach kamienicy przy ul. 12 Marca 201
34.	12 Marca	201	spichlerz	w zespole młyna wodnego na tyłach kamienicy przy ul. 12 Marca 201
35.	12 Marca	201	magazyn	w zespole młyna wodnego na tyłach kamienicy przy ul. 12 Marca 201
36.	12 Marca	203	kamienica	
37.	12 Marca	205	kamienica	
38.	12 Marca	206	kamienica	
39.	12 Marca	207	kamienica	
40.	12 Marca	211	kamienica	
41.	12 Marca	213	kamienica	
42.	12 Marca	216	kamienica	
43.	12 Marca	220	kamienica	
44.	12 Marca	222	kamienica	
45.	12 Marca	226	kamienica	
46.	12 Marca	228	kamienica	
47.	12 Marca	230	kamienica	
48.	12 Marca	232	kamienica	
49.	12 Marca	234	kamienica	
50.	12 Marca	234a	oficyna	
51.	12 Marca	236	kamienica	
52.	12 Marca	238	kamienica	
53.	12 Marca	240	kamienica	
54.	12 Marca	244	kamienica	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
55.	12 Marca	244	magazyn	aktualny adres: Wałowa 24A
56.	12 Marca	248	kamienica	
57.	12 Marca	250	kamienica	
58.	3 Maja	3	kamienica	
59.	3 Maja	4	budynek administracyjny	
60.	3 Maja	5	kamienica	
61.	3 Maja	6	kamienica	
62.	3 Maja	7	kamienica	
63.	3 Maja	9	kamienica	
64.	3 Maja	10	kamienica	
65.	3 Maja	11	kamienica	
66.	3 Maja	12	kamienica	
67.	3 Maja	13	kamienica	
68.	3 Maja	14	dom	
69.	3 Maja	15	dom	
70.	3 Maja	16	kamienica	
71.	3 Maja	18	kamienica	
72.	3 Maja	19	konwikt Collegium Leoninum	w zespole Collegium Leoninum
73.	3 Maja	19	zespół Collegium Leoninum	w zespole Collegium Leoninum
74.	3 Maja	19	budynki gospodarcze	w zespole Collegium Leoninum
75.	3 Maja	19	kaplica p.w. św. Leona Wielkiego	w zespole Collegium Leoninum
76.	3 Maja	19	mur i ogrodzenia	w zespole Collegium Leoninum
77.	3 Maja	22	kamienica	
78.	3 Maja	24	kamienica	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
79.	3 Maja	24a	oficyna mieszkalno - gospodarcza	
80.	3 Maja	25	kamienica	
81.	3 Maja	26	kamienica	
82.	3 Maja	27	kamienica	
83.	3 Maja	28	cmentarz katolicki	aktualny adres: Sportowa 7
84.	3 Maja	28	mur cmentarza	aktualny adres: Sportowa 7
85.	3 Maja	29	kamienica	
86.	3 Maja	32	dom	
87.	3 Maja	32	słupki ogrodzeniowe	
88.	3 Maja	33	kamienica	
89.	3 Maja	36	dom	
90.	3 Maja	37	kamienica	
91.	3 Maja	39	kamienica	
92.	3 Maja	41	dom	
93.	3 Maja	43	dom	
94.	3 Maja	45	dom	
95.	3 Maja	49	willa	
96.	Bukowa		aleja lipowa	
97.	Bukowa		budynek przedszkola	aktualny adres: Bukowa 1A
98.	Bukowa		zespół zabudowy ul. Bukowej budynki: 1,2,3,4,4b,5,6,7,8,9,10 i 11	w zespole zabudowy ul. Bukowej
99.	Bukowa	2	dom kilkurodzinny	w zespole zabudowy ul. Bukowej
100.	Bukowa	4b	dom kilkurodzinny	w zespole zabudowy ul. Bukowej
101.	Bukowa	5	dom kilkurodzinny	w zespole zabudowy ul. Bukowej

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
102.	Bukowa	6	dom kilkurodzinny	w zespole zabudowy ul. Bukowej
103.	Bukowa	7	dom kilkurodzinny	w zespole zabudowy ul. Bukowej
104.	Bukowa	8	dom kilkurodzinny	w zespole zabudowy ul. Bukowej
105.	Bukowa	9	dom kilkurodzinny	w zespole zabudowy ul. Bukowej
106.	Bukowa	10	dom kilkurodzinny	w zespole zabudowy ul. Bukowej
107.	Chopina	11	dom na terenie dawnego folwarku Nanice	
108.	Cicha	10	dom	
109.	Dąbrowskiego	2	kamienica – budynek zachodni	
110.	Dąbrowskiego	2	kamienica – budynek wschodni	
111.	Dąbrowskiego	5	kamienica	
112.	Derdowskiego	2	dom	
113.	Derdowskiego	4	dom	
114.	Derdowskiego	11	dom	
115.	Derdowskiego	13	dom	
116.	Derdowskiego	15	dom	
117.	Derdowskiego	17	dom	aktualny adres: Derdowskiego 19
118.	Dworcowa		aleja lipowa	
119.	Dworcowa	1	willa	
120.	Dworcowa	2	kamienica	
121.	Dworcowa	2b	dom	
122.	Dworcowa	3	kamienica	
123.	Dworcowa	5	kamienica ob. szkoła	
124.	Dworcowa	7	szkoła	
125.	Dworcowa	8	kamienica	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
126.	Dworcowa	9	kamienica	
127.	Dworcowa	10	kamienica	
128.	Dworcowa	11	kamienica	
129.	Dworcowa	12	kamienica	
130.	Gniewowska	4	dom	
131.	Gniewowska	8	dom	
132.	Gniewowska	10	dom	
133.	Gniewowska	12	dom	
134.	Gniewowska	18	dom	
135.	Hallera		aleja lipowa	
136.	Hallera	2	dom	
137.	Hallera	3	kamienica	
138.	Hallera	4	dom	
139.	Hallera	6	dom	
140.	Hallera	7	dom	
141.	Hallera	8	dom	
142.	Hallera	9	dom	
143.	Hallera	10	dom	
144.	Hallera	11	dom	
145.	Hallera	12	dom	
146.	Hallera	14	dom	
147.	Hallera	15	dom	
148.	Hallera	16	dom	
149.	Hallera	17	dom	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
150.	Hallera	18	dom	
151.	Hallera	19	dom	
152.	Hallera	21	willa	
153.	Hallera	22	dom	
154.	Hallera	22	ogrodzenie z bramą wjazdową	
155.	Jagalskiego	7	dom	
156.	Jasna	2	dom	
157.	Jasna	5a	dom	
158.	Judyckiego	7	dom	
159.	Judyckiego	10	dom	
160.	Judyckiego	12	dom	
161.	Judyckiego		stacja transformatorowa	aktualny adres: przy Judyckiego 11
162.	Kalwaryjska	3	szkoła	
163.	Kalwaryjska	4	dom	
164.	Kalwaryjska	4b	budynek mieszkalny	
165.	Kalwaryjska	6	kamienica	
166.	Karnowskiego	31	dom	
167.	Karnowskiego	33	dom	
168.	Karnowskiego	55	dom	
169.	Kaszubska	73	dom	aktualny adres: ul. Rybacka 9
170.	Klasztorna	1	kamienica	
171.	Klasztorna	3	kamienica	
172.	Klasztorna	6	kamienica	
173.	Klasztorna	7	kamienica	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
174.	Klasztorna	8	kamienica	
175.	Klasztorna	9	szkoła, dom zakonny zgromadzenia Siostr Zmartwychwstanek	
176.	Klasztorna	10	kamienica	aktualny adres: Klasztorna 10/12
177.	Klasztorna	11	browar	w zespole browaru *pożar 2017 r. zachowały się piwnice
178.	Klasztorna	11	mur z bramą	w zespole browaru
179.	Klasztorna	12	kamienica	aktualny adres: Klasztorna 10/12
180.	Klasztorna	16	kamienica	
181.	Klasztorna	22	kamienica	
182.	Klasztorna	24	kamienica	
183.	Klasztorna	26	kamienica	
184.	Klasztorna	28	kamienica	
185.	Kochanowskiego	3	dom młynarza	wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 522 (d nr 371)
186.	Kopernika	1	kamienica	
187.	Kopernika	2	kamienica	
188.	Kopernika	3	dom	
189.	Kopernika	5	kamienica	
190.	Kopernika	6	kamienica	
191.	Kopernika	7	kamienica	
192.	Kopernika	8	kamienica	
193.	Kopernika	9	kamienica	
194.	Kopernika	10	kamienica	
195.	Kopernika	11	kamienica	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
196.	Kopernika	12	kamienica	
197.	Kopernika	13	kamienica	
198.	Kopernika	14	kamienica	
199.	Kopernika	15	kamienica	
200.	Kopernika	16	kamienica	
201.	Kopernika	17	kamienica	
202.	Kopernika	18	kamienica	
203.	Kopernika	18	budynek gospodarczy	
204.	Kopernika	19	kamienica	
205.	Kopernika	20	kamienica	
206.	Kopernika	21	kamienica	
207.	Kopernika	22	kamienica	
208.	Kościuszki		szpaler lip	
209.	Kościuszki	1	kamienica	
210.	Kościuszki	1	Kino Świt	aktualny adres: Kościuszki 1A, budynek powstał w 1908 r. jako sala przy Towarzystwie Handlowym „Merkury”a po przebudowie działało w nim kino „Świt”
211.	Kościuszki	2	kościół pw. Trójcy Przenajświętszej	w zespole kościoła pw. Trójcy Przenajświętszej wpis do rejestru zabytków z dn. 18.06.1971 nr 527 (d nr 377)
212.	Kościuszki	2	mur przy kościele pw. Trójcy Przenajświętszej	w zespole kościoła pw. Trójcy Przenajświętszej wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 527 (d nr 376)
213.	Kościuszki	2	plebania przy kościele p.w. Trójcy Przenajświętszej	w zespole kościoła pw. Trójcy Przenajświętszej
214.	Kościuszki	3	kamienica – budynek wschodni	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
215.	Kościuszki	3	kamienica – budynek zachodni	
216.	Kościuszki	4	organistówka (dawna plebania)	w zespole kościoła pw. Trójcy Przenajświętszej
217.	Kościuszki	6	kamienica	
218.	Kościuszki	7	kamienica	
219.	Kościuszki	8	kamienica	
220.	Kościuszki	9	kamienica	
221.	Kościuszki	13	kamienica	
222.	Kościuszki	14	kamienica	
223.	Kościuszki	15	kamienica	
224.	Kościuszki	16	kamienica	
225.	Kościuszki	17	kamienica	
226.	Kościuszki	18	kamienica	
227.	Kościuszki	20	kamienica	
228.	Kościuszki	28	dom	
229.	Kraśińskiego	1	dom dwurodzinny	
230.	Kraśińskiego	13	dom	aktualny adres: Narutowicza 13
231.	Krzyżowa	3	dom	
232.	Kwiatowa	5	dom	
233.	Kwiatowa	6	dom	
234.	Marynarki Wojennej	54	dom	
235.	Marynarki Wojennej	54	dom w zespole dawnej cegielni obecnie leśniczówka	w zespole dawnej cegielni obecnie leśniczówki
236.	Mickiewicza	1	kamienica	
237.	Mickiewicza	2	kamienica	
238.	Mickiewicza	3	kamienica	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
239.	Mickiewicza	6	kamienica	
240.	Mickiewicza	10	kamienica	
241.	Myśliwska	1	zespół leśniczówki	aktualny adres: Roszczynialskiego 6
242.	Nanicka	7	dom	
243.	Nanicka	25	dom	
244.	Nanicka	35	dom	
245.	Nanicka	45	dom	
246.	Narutowicza	5	dom	
247.	Narutowicza	30	dom	
248.	Ofiar Piaśnicy	1	dom	aktualny adres: Ofiar Piaśnicy 1C
249.	Ofiar Piaśnicy	6	willa	wpis do rejestru zabytków z dn. 12.02.2001(d. nr 1218) nr 1722 zm. dec z dn. 24.04.2001
250.	Ofiar Piaśnicy	9	willa	
251.	Ofiar Piaśnicy	11	dom	
252.	Ofiar Piaśnicy	11	ogrodzenie	
253.	Ofiar Piaśnicy	19	dom	budynek rozebrany (obiekt do wyłączenia z GEZ)
254.	Panek	1	willa	
255.	Panek	2	dom	
256.	Piłsudskiego Plac		dworzec kolejowy	w zespole dworca kolejowego
257.	Piłsudskiego Plac		budynek administracyjno – magazynowy (ekspedycja kolejowa)	w zespole dworca kolejowego
258.	Piłsudskiego Plac		Lokomotywnia z częścią administracyjną (naprzeciw nr 9 i 10 przy ul. 10 Lutego)	w zespole dworca kolejowego
259.	Piłsudskiego Plac		wiata peronu	w zespole dworca kolejowego
260.	Piłsudskiego Plac		budynek kolejowy	w zespole dworca kolejowego

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
261.	Przedendowskiego	2	kamienica	
262.	Przedendowskiego	3	kamienica	
263.	Przedendowskiego	4	dom	
264.	Przedendowskiego	5	kamienica	
265.	Przedendowskiego	6	dom	
266.	Przemysłowa		zespół domów kilkunasturodzinnych 8 budynek nr: 2,4,6,7,8,9,11,15	
267.	Przemysłowa	25	dom	w zespole cementowni
268.	Przemysłowa	25	budynek gospodarczy	w zespole cementowni
269.	Przemysłowa		aleja (do nr 34 i 36)	w zespole cementowni
270.	Przemysłowa	34	dom	w zespole cementowni
271.	Przemysłowa	36	narzędziownia, warsztaty cementowni	w zespole cementowni
272.	Przemysłowa	36	stacja transformatorowa	w zespole cementowni
273.	Pucka	1	kamienica	
274.	Pucka	2	kamienica	
275.	Pucka	4	kamienica	
276.	Pucka	6	dom	
277.	Pucka	6a	budynek mieszkalny	
278.	Pucka	7	kamienica	
279.	Pucka	8	kamienica	
280.	Pucka	9	kamienica	
281.	Pucka	10	dom	
282.	Pucka	11	budynek dawny Kas Chorych	
283.	Pucka	14	kamienica	
284.	Pułaskiego	4	dom	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
285.	Reformatów	2	kamienica	
286.	Reformatów	4	dom	
287.	Reformatów	7	kamienica	
288.	Reformatów	12	kamienica	
289.	Reformatów	13	kamienica	
290.	Reformatów	14	kamienica	
291.	Reformatów	19	klasztor oo. franciszkanów szkoła	w zespole klasztoru oo. franciszkanów (trzy najstarsze skrzydła) wpis do rejestru zabytków z dn. 19.12.2012 nr 528
292.	Reformatów	20	ogrodzenie z bramami i furtkami przy kościele pw. św. Anny	w zespole klasztoru oo. franciszkanów
293.	Reformatów	20	kościół pw. św. Anny	w zespole klasztoru oo. franciszkanów wpis do rejestru zabytków z dn. 18.06.1971 nr 528 (d nr 378)
294.	Roszczyńskiego		cmentarz katolicki	
295.	Roszczyńskiego	31	dom	
296.	Rybacka	2	dom	
297.	Rybacka	10c	dom	
298.	Rybacka	22	dom	aktualny adres: róg 12 Marca i ul. Brygady Pancerniej Wojska Polskiego, działka nr 520/3 obr. 10
299.	Rzeźnicka	1	kamienica	
300.	Rzeźnicka	2	kamienica	
301.	Rzeźnicka	3	kamienica	
302.	Rzeźnicka	10	rzeźnia – budynek administracyjny	w zespole rzeźni miejskiej
303.	Rzeźnicka	11	rzeźnia – budynek produkcyjny obecnie sklep	aktualny adres: rzeźnicka 8B w zespole rzeźni miejskiej

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
304.	Rzeźnicka	11	rzeźnia – budynek administracyjny	aktualny adres: rzeźnicka 8C w zespole rzeźni miejskiej
305.	Sienkiewicza	8	kamienica	
306.	Sienkiewicza	10	kamienica	
307.	Sikorskiego	14	kamienica	
308.	Sikorskiego	16	kamienica	
309.	Sikorskiego	18	kamienica	
310.	Sikorskiego	20	kamienica	
311.	Słoneczna	1	dom	
312.	Słoneczna	3	dom	
313.	Słoneczna	4	dom	
314.	Sobieskiego		cmentarz ewangelicki	
315.	Sobieskiego		aleja	
316.	Sobieskiego	215	kamienica	
317.	Sobieskiego	217	kamienica	
318.	Sobieskiego	219	poczta	
319.	Sobieskiego	221	kamienica	
320.	Sobieskiego	223	kamienica	
321.	Sobieskiego	229	kamienica	
322.	Sobieskiego	231	kamienica	
323.	Sobieskiego	231	Szkoła dawniej Hindenburgschule	(na tyłach budynku nr 231)
324.	Sobieskiego	233	kamienica	
325.	Sobieskiego	235	kamienica	
326.	Sobieskiego	237	dom	
327.	Sobieskiego	237	Kościół ewangelicki obecnie Kościół rzymskokatolicki p.w. Św. Leona	wpis do rejestru zabytków z dn. 05.11.2012 nr 1890

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
			Wielkiego i Św. Stanisława Kostki	
328.	Sobieskiego	239	Willa dom ob. Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego	wpis do rejestru zabytków z dn. 20.07.1988 nr 1236 (d. nr 1043)
329.	Sobieskiego	241	kamienica	
330.	Sobieskiego	245	kamienica	
331.	Sobieskiego	249	budynek administracyjny	
332.	Sobieskiego	251	dom	
333.	Sobieskiego	252	kamienica	
334.	Sobieskiego	254	kamienica	
335.	Sobieskiego	256	kamienica	
336.	Sobieskiego	257	dom	
337.	Sobieskiego	258	kamienica	
338.	Sobieskiego	260	kamienica	
339.	Sobieskiego	262	kamienica	
340.	Sobieskiego	263	kamienica	
341.	Sobieskiego	264	kamienica	
342.	Sobieskiego	265	kamienica	
343.	Sobieskiego	266	kamienica	
344.	Sobieskiego	267	kamienica	
345.	Sobieskiego	268	kamienica	
346.	Sobieskiego	270	kamienica	
347.	Sobieskiego	271	dom	
348.	Sobieskiego	271	ogrodzenie	
349.	Sobieskiego	272	kamienica	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
350.	Sobieskiego	274	kamienica	
351.	Sobieskiego	275	dom	
352.	Sobieskiego	276	kamienica	
353.	Sobieskiego	278	kamienica	
354.	Sobieskiego	277/279	Zespół dawnego szpitala dla nerwowo chorych	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
355.	Sobieskiego	277/279	1. budynek administracyjny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
356.	Sobieskiego	277/279	2. pawilon	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
357.	Sobieskiego	277/279	3. budynek zaplecza gospodarczego	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
358.	Sobieskiego	277/279	4. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
359.	Sobieskiego	277/279	5. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
360.	Sobieskiego	277/279	6. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
361.	Sobieskiego	277/279	7. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
362.	Sobieskiego	277/279	8. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
363.	Sobieskiego	277/279	9. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
364.	Sobieskiego	277/279	10. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
365.	Sobieskiego	277/279	11. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
366.	Sobieskiego	277/279	12. kaplica szpitalna	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
367.	Sobieskiego	277/279	13. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
368.	Sobieskiego	277/279	14. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
369.	Sobieskiego	277/279	15. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
370.	Sobieskiego	277/279	16. kręgielnia	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
371.	Sobieskiego	277/279	17. dom pracowniczy lekarzy	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
372.	Sobieskiego	277/279	18. dom pracowniczy	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
373.	Sobieskiego	277/279	19. budynek gospodarczy	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
374.	Sobieskiego	277/279	20. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
375.	Sobieskiego	277/279	21. pawilon szpitalny	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
376.	Sobieskiego	277/279	22. dom w części gospodarczej	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
377.	Sobieskiego	277/279	23. budynek inwentarsko magazynowy	- w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
378.	Sobieskiego	277/279	24. kurnik	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
379.	Sobieskiego	277/279	25. cmentarz	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
380.	Sobieskiego	277/279	26. mury i ogrodzenia	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
381.	Sobieskiego	277/279	27. zespół zieleni	w zespole dawnego szpitala dla nerwowo chorych
382.	Sobieskiego	280	kamienica	
383.	Sobieskiego	282	kamienica	
384.	Sobieskiego	284	kamienica	
385.	Sobieskiego	286	kamienica	
386.	Sobieskiego	288	kamienica	
387.	Sobieskiego	296	szpital Augusty	w zespole szpitala Augusty
388.	Sobieskiego	296	dom	w zespole szpitala Augusty

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
389.	Sobieskiego	296	budynek gospodarczy	Aktualny adres: Sobieskiego 294C w zespole szpitala Augusty
390.	Sobieskiego	296	kostrnica	w zespole szpitala Augusty
391.	Sobieskiego	296	piwniczka	w zespole szpitala Augusty
392.	Sobieskiego	296	zespół szpitala Augusty	w zespole szpitala Augusty
393.	Sobieskiego	300	gimnazjum	
394.	Sobieskiego	300	Sala gimnastyczna przy gimnazjum	
395.	Sobieskiego	302	sąd	w zespole sądu wpis do rejestru zabytków z dn. 30.11.2006 nr 1792
396.	Sobieskiego	302	areszt	w zespole sądu
397.	Sobieskiego	304	willa	w zespole sądu wpis do rejestru zabytków z dn. 30.11.2006 nr 1792
398.	Sobieskiego	306	kamienica	
399.	Sobieskiego	308	kamienica	
400.	Sobieskiego	310	kamienica	
401.	Sobieskiego	312	kamienica	
402.	Sobieskiego	314	kamienica	
403.	Sobieskiego	316	kamienica	
404.	Sobieskiego	318	kamienica	
405.	Sobieskiego	320	kamienica	
406.	Sobieskiego	320	budynek gospodarczy	
407.	Sobieskiego	322	kamienica	
408.	Sobieskiego	324	kamienica	
409.	Sobieskiego	326	dom	
410.	Sobieskiego	328	dom	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
411.	Sobieskiego	330	dom	
412.	Sobieskiego	332	dom	
413.	Sobieskiego	334	willa	
414.	Sobieskiego	336	dom	
415.	Sportowa	1	dom	
416.	Sportowa	1	słupki ogrodzeniowe	
417.	Sportowa	1	budynek gospodarczy	
418.	Sportowa	3	dom	
419.	Sportowa	3	budynek gospodarczy	
420.	Sportowa	6a	dom	aktualny adres: Sportowa 8
421.	Staromłyńska	19	dom młynarza	w zespole młyna wodnego
422.	Staromłyńska	19	zespół młyna wodnego	w zespole młyna wodnego
423.	Strzelecka		rów strzelniczy dawnej Strzelnicy Miejskiej	
424.	Strzelecka	4	kamienica	
425.	Strzelecka	6	kamienica	
426.	Strzelecka	8	kamienica	
427.	Strzelecka	9	seminarium nauczycielskie	w zespole ewangelickiego seminarium nauczycielskiego
428.	Strzelecka	9	budynek gospodarczy	w zespole ewangelickiego seminarium nauczycielskiego
429.	Strzelecka	9	zespół ewangelickiego seminarium nauczycielskiego	w zespole ewangelickiego seminarium nauczycielskiego
430.	Strzelecka	9	mury ogrodzeń	w zespole ewangelickiego seminarium nauczycielskiego
431.	Strzelecka	14	dom	
432.	Strzelecka	17	willa	
433.	Strzelecka	25	willa	aktualny adres: ul. Hallera 25

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
434.	Strzelecka	25	budynek gospodarczy	aktualny adres: ul. Hallera 25
435.	Śmiechowska	4	dom	
436.	Śmiechowska	7	dom	
437.	Śmiechowska	8	dom	
438.	Śmiechowska	39	dom	
439.	Św. Jacka	1	kamienica	
440.	Św. Jacka	3	dom	
441.	Św. Jacka	6	kamienica	
442.	Św. Jacka	7	kamienica	
443.	Św. Jacka	8	kamienica	
444.	Św. Jacka	9	kamienica	
445.	Św. Jacka	10	kamienica	
446.	Św. Jacka	11	kamienica	
447.	Św. Jacka	12	kamienica	
448.	Św. Jacka	13	kamienica	
449.	Św. Jacka	14	szpital	w zespole szpitala NMP
450.	Św. Jacka	14	szpital – skrzydło północne	w zespole szpitala NMP
451.	Św. Jacka	15	kamienica	
452.	Św. Jacka	16	szpital – skrzydło południowe	aktualny adres: Św. Jacka 14 w zespole szpitala NMP
453.	Św. Jacka	17	kamienica	
454.	Św. Jacka	18	kamienica	
455.	Św. Jacka	19	dom	
456.	Św. Jacka	20	kamienica	
457.	Św. Jacka	22	kamienica	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
458.	Św. Jacka	28	dom	
459.	Św. Jacka	32	kamienica	
460.	Św. Jacka	34	kamienica	
461.	Św. Jacka	36	kamienica	
462.	Św. Jacka	38	kamienica	
463.	Św. Jacka	38	budynek gospodarczy	
464.	Św. Jana		aleja lipowa	
465.	Św. Jana		mur	
466.	Św. Jana	1	dom	
467.	Św. Jana	2	kamienica	
468.	Św. Jana	3	kamienica	
469.	Św. Jana	4	kamienica	
470.	Św. Jana	5	kamienica	
471.	Św. Jana	6	kamienica	
472.	Św. Jana	7	kamienica	
473.	Św. Jana	8	kamienica	
474.	Św. Jana	9	kamienica	
475.	Św. Jana	10	kamienica	
476.	Św. Jana	11	kamienica	
477.	Św. Jana	12	dom	
478.	Św. Jana	13	kamienica	
479.	Św. Jana	14	kamienica	
480.	Św. Jana	15	kamienica	
481.	Św. Jana	16	kamienica	

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
482.	Św. Jana	17	kamienica	
483.	Tartaczna		tartak – budynek produkcyjny	
484.	Wałowa	1	dom	
485.	Wałowa	8	dom	
486.	Wałowa	9	dom	
487.	Wałowa	12	Wytwórnia Wód Gazowanych	
488.	Wałowa	12a	oficyna	
489.	Wałowa	13a	oficyna	
490.	Wałowa	14a	oficyna budynek magazynowy ob. Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko- Pomorskiej	oficyna parceli przy ul. Sobieskiego wpis do rejestru zabytków z dn. 20.07.1988 nr 1237 (d nr 1044)
491.	Wałowa	18	dom	
492.	Wałowa	22	kamienica	
493.	Wejhera Plac	2	kamienica	
494.	Wejhera Plac	4	kamienica	
495.	Wejhera Plac	6	kamienica	
496.	Wejhera Plac	7	kamienica	
497.	Wejhera Plac	8	ratusz	
498.	Wejhera Plac	8	ogrodzenie z bramą wjazdową do ratusza	
499.	Wejhera Plac	10	Kamienica dom	wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 523 (d nr 372)
500.	Wejhera Plac	11	kamienica	
501.	Wejhera Plac	12	kamienica	
502.	Wejhera Plac	13	kamienica	
503.	Wejhera Plac	15	szpital parafialny- przytułek	wpis do rejestru zabytków z dn.

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
				15.06.1971 nr 521 (d nr 370)
504.	Wejhera Plac	16	kamienica	
505.	Wejhera Plac	17	kamienica	
506.	Wejhera Plac	18	kamienica	
507.	Wejhera Plac	19	kamienica	
508.	Wejherowska	21	dom	
509.	Wniebowstapienia	1	kamienica	
510.	Wniebowstapienia	2	kamienica	
511.	Wniebowstapienia	3	kamienica	
512.	Wniebowstapienia	10	dom	budynek rozebrany
513.	Wniebowstapienia	11	dom	
514.	Wniebowstapienia	19	kamienica	
515.	Wniebowstapienia	20	kamienica	
516.	Wniebowstapienia	22	kamienica	
517.	Wniebowstapienia	25	dom	
518.	Wniebowstapienia	26	dom	
519.	Wybickiego	1	dom	wpis do rejestru zabytków z dn. 22.07.2014 nr 1903
520.	Wybickiego	2	kamienica	
521.	Wybickiego	5	dom	
522.	Wybickiego	6	dom	
523.	Zamkowa	2	dom	wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 525 (d nr 374) zm dec z dn. 31.08.2011 teren
524.	Zamkowa	2a	Pałac Przebendowskich	wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 525 (d nr 374) zm dec z dn. 31.08.2011

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
525.	Zamkowa	2a	Park przypałacowy	wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 525 (d nr 374) zm dec z dn. 31.08.2011
526.	Zamkowa	4	dom	wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 525 (d nr 374) zm dec z dn. 31.08.2011
527.	Zamkowa	6	młyn	wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 525 (d nr 374) zm dec z dn. 31.08.2011
528.	Zamkowa	8	oficyna dworska	budynek zniszczony w pożarze w 2017 r. wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 525 (d nr 374) zm dec z dn. 31.08.2011
529.	Zamkowa	18	młyn	w zespole młyna cedrońskiego wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 525 (d nr 374) zm dec z dn. 31.08.2011
530.	Zamkowa	18	spichlerz	w zespole młyna cedrońskiego wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 525 (d nr 374) zm dec z dn. 31.08.2011
531.	Zamkowa	18	zespół młyna cedrońskiego	w zespole młyna cedrońskiego wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 525 (d nr 374) zm dec z dn. 31.08.2011
532.	Zamkowa	18	stodola	w zespole młyna cedrońskiego wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 525 (d nr 374) zm dec z dn. 31.08.2011
533.	Zamkowa	18	budynek gospodarczy	w zespole młyna cedrońskiego wpis do rejestru zabytków z dn. 15.06.1971 nr 525 (d nr 374) zm dec z dn. 31.08.2011

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
534.	Żeromskiego	6	dom	
535.	12 Marca		Kaplica Brama Oliwska	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
536.			Kaplica Wniebowstąpienia	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
537.			Kaplica Ogrójca	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
538.			Kaplica Judasza	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
539.			Kaplica Grobu Matki Boskiej	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
540.			Kaplica nad Cedronem	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
541.			Kaplica Bramy Wschodniej	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
542.			Kaplica Domu Annasza	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
543.			Kaplica Wieczernika	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
544.			Kaplica Domku Matki Boskiej	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
545.			Kaplica Domu Kajfasza	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
546.			Kaplica Pałacu Piłata	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
547.			Kaplica Pałacu Heroda	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
548.			Kaplica Podjęcia Krzyża	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
549.			Kaplica Pierwszego Upadku	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
550.			Kaplica Spotkania z Matką	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
551.			Kaplica Cyrenejczyka	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
552.			Kaplica Św. Weroniki	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
553.			Kaplica Bramy Łez – Drugiego Upadku	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
554.			Kaplica Płaczących Niewiast	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
555.			Kaplica Trzeciego Upadku	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
556.			Kaplica Obnażenia	w zespole Kalwarii Wejherowski wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)ej

L.P.	ADRES		OBIEKT	UWAGI
	ULICA	NUMER		
557.			Kaplica Przybycia do Krzyża	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
558.			Kościół pw. Trzech Krzyży	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
559.			Kaplica Matki Boskiej Bolesnej	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
560.			Kaplica Grobu Chrystusa	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
561.			Kalwaria – most nad Cedronem	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
562.			Kalwaria – zespół	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
563.			Kalwaria – krzyż przy Kaplicy Bramy Oliwskiej	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)
564.			Kalwaria – krzyż na Wzgórzu Golgota	w zespole Kalwarii Wejherowskiej wpis do rejestru zabytków z dn. 08.03.1985 nr 1086 (d nr 910)